

*Tavoistaan
teekkari tunnetaan*

TEKNILLISEN KORKEAKOULUN YLIOPIPPILASKUNTA

*Tavoistaan
teekkari tunnetaan*

Tiina Metso

Teknillisen Korkeakoulun
Ylioppilaskunta 2001

Teksti Tiina Metso
Toimitus Minna Ahola
Kuvitus ja taitto Ilmari Heikkinen
© Tiina Metso ja TKY

Tummavuoren Kirjapaino Oy
Vantaa 2001

Lukijalle

Tutkimusmatkani teekkareiden perinteisiin ja tapoihin alkoi muutama vuosi sitten TKY:n entisen hallituksen puheenjohtajan, Petri 'Pepi' Takalan johdattuksella. Pepin laaja perehtyneisyys ja pohjaton innostus avarsi akateemista maailmaani. Helsingin yliopiston ja perinteistään ylpeän Pohjois-Pohjalaisen osakunnan kasvatille yhä jatkuva matka teekkareiden tapoihin on osoittautunut erittäin mielenkiintoiseksi. Jakaessani omaa osaamistani eri kiltujen tapakursseilla olen myös itse oppinut paljon.

Jatkuvasta oppimisesta huolimatta en edes kuvittele olevani täysinoppinut akateemisen tapakulttuurin saralla. Siksi taas kerran olen velkaa suurimmat kiitokset ystäväilleni, joita ilman tässä kirjassa olisi verbittömiä lauseita, epäloogisia ohjeita ja pahoja puutteita. Itse otan vastuun kaikista virheistä, parannuksista ja korjauksista kiitän mm. ja tekn. yo Teemu Halmetta, fil. yo Elina Kerkoa, tekn. ja fil. yo Eila Pohjolaa, teol. yo Sami Mäntylää, fil. yo Hannu Savolaista, VTM Eija Juvosta sekä MMK, kauppat. yo Tapani Leimua. Teekkariperinteen valvojina edellä mainittujen teekkareiden lisäksi ovat toimineet vanhat TKY:n hallituskokemuksella varustetut ystäväni Tero Mäkinen ja Jukka Seppänen.

Tarkoitukseni ei ole sormi syyttävästi ojossa saarnata ainoasta oikeasta tavasta käyttäytyä. Sellaista absoluuttista totuutta ei ole. Monien sääntöjen taustat kertovat siitä, kuinka tärkeänä juuri tietyn säännön noudattamista pidetään, joidenkin suhteen linjaus on paljon vapaampaa. Jyrkän normittamisen sijaan haluaisin todeta, että jos haluatte rikkoa sääntöjä, tietäkää, mitä sääntöjä rikotte!

Pitäkää hauskaa ja kohottakaa juhlissa malja akateemiselle vapaudelle sekä ylioppilasriemulle!

Ostrobotnialla 30.10.2001

Tiina Metso
FM

Sisällys

Peruskäyttäytyminen	5
Perusasioita	5
Herrasmies	6
Naisen velvollisuudet	7
Pöydässä.....	7
Lasisto	7
Ruokailuvälineet	8
Kahvikuppi	9
Lautasliina	9
Leipäetiketti	10
Ylimääräiset ruuan osat	11
Erikoisruokavaliot	11
Alkoholittomuus	12
Kohotamme maljan	13
Plaseeraus.....	14
Pukeutuminen	15
Juhlapuku	15
Frakki	16
Frakin pikkuosat.....	17
Hyviä käytännön vinkkejä herroille.....	17
Miesten päällysvaatteet ja päähineet	18
Naisten iltapuvut.....	19
Naisten päällysvaatteet ja päähineet.....	19
Miesten hansikkaat	20
Naisten hansikkaat	20
Hansikkaiden käytöstä.....	20
Tumma puku juhlapukuna	21
Sitsipukeutuminen.....	21
Siisti asu	22
Teekkari- ja ylioppilaslakit.....	23
Nauhat ja merkit.....	23
Akateemiset nauhat	23
Merkit	26
Valtion merkit	26
Airut	27
Lipun kantaminen.....	28
Vanhat tanssit	30
Laulut.....	32
Hyviä kysymyksiä vastauksineen.....	33
Liitteet	35
Liite 1: Ylioppilaskunnan juhlia	35
Liite 2: TKY:n merkki- ja lippusäännöt	37
Kirjallisuutta	40

Peruskäyttäytyminen

Ulkokultainen akateemisen etiketin osaaminen ei auta, jos peruskäytöstavat eivät ole kunnossa. Kaikkien mahdollisten ja mahdottomien pikkusääntöjen osaaminen ei ole tärkeintä hyvässä käytöksessä, vaan tärkeintä on olla kohtelias ja huomaavainen tasapuolisesti kaikkia kohtaan. Kunnioita aina ikää, ota muiden rajoitukset huomioon ja auta kun voit.

Perusasioita

Juhlissa on oltava ihmisiksi ja muistettava muutamia aivan alkeellisia käytöstapoja, joiden puute aiheuttaa ongelmia viimeistään työelämässä.

Juhliin on saavuttavassa ajoissa. Jos kutsussa sanotaan juhlan alkavan kello 19, se tarkoittaa, että silloin on oltava valmiina pöydissä, eikä vasta ryntäämässä takin liepeet liehuen juhlapaikalle. Myös alku-cocktailille tulee saapua ajoissa.

Pöydässä esittäydytään naapureille ennen istumista tai viimeistään, kun on istuuduttu. Lähimpiä ihmisiä kätellään, kauemmaksi riittää esittely ja tervehdys.

Kun joku pitää puhetta, ovat muut hiljaa, vaikka puhe olisikin todella pitkä ja ikävä. Varsinkin vieraiden puhuessa on syytä hillitä höpinöitä. Puheiden ja laulujen aikana ei syödä eikä juoda. Vesilasista voi ottaa kulauksen yskänpuuskan vaatiessa.

Kännykkä on todella kiva ja käytännöllinen esine, mutta se ei todellakaan kuulu juhlatilaisuuksiin. Vain ääliö unohtaa sulkea puhelimensa, jos se nyt yli-päättään on pakko tuoda juhliin mukaan. Eikä pelkkä äänettömyys riitä. On tuskin surkeampaa mainosta juhalle kuin kesken kaiken tekstiviestejä pöydässä naputtamaan keskittynyt juhlija. Jätä puhelin suosiolla kotiin juhlan ajaksi tai edes takin taskuun naulakkoon.

Salista ei poistuta miten sattuu ja milloin sattuu. On sopimatonta poistua salista konferensseille ennen pääruuan syömistä, eikä silloinkaan ole tyylikästä autoittaa salia joukkopaolla. Todellisista syistä johtuvat poistumiset ovat aivan toinen asia.

Salissa tulisi pysyä aina, kun se vain on mahdollista. Jos salista on poistuttava, on lähdettävä mahdollisimman huomaamattomasti sopivassa tilanteessa. Eikä mukaan tarvitse ottaa suurta seuruetta. Salista ei todellakaan poistuta kesken puheen tai muun ohjelman. Saliin ei myöskään palata takaisin kesken puheiden tai ohjelman. Jos pöytään palatessasi huomaat, että puhe on jo alkanut, jää seisomaan oven sisäpuolelle tai palaa eteisen puolelle. Hortoileminen salissa on loukkaavaa puhujalle ja antaa taas koko järjestöstä ikävän kuvan.

Siiderituoppien ja olutpullojen kantamista baarista pöytään juhlaillallisilla ei voi pitää tyylikkäänä käytöksenä. Jos mallasjuoman himo iskee kesken viinitarjoilun, on kyseinen juoma nautittava baarissa ja vasta sitten palattava takaisin juhlapöytään. Omista juomista tuskin tarvitsee ketään valistaa.

Herrasmies

Vanhat perussäännöt pätevät. On olemassa pitkä lista asioita, joita herrasmiehen tulee ottaa huomioon käytöksessään varsinkin, kun daami on puettuna pitkään iltapukuun. Pitkä iltapuku tekee reippaimmastakin naisesta hieman hankalasti liikkuvan, ja herrasmies ottaa tämän tietenkin huomioon. Nainen ei ole siis avuton tai kädetön, hänellä on vain rehellisesti sanottuna epäkäytännöllinen iltapuku rasiitteena. Tämän voi jokainen mies todeta viettämällä edes muutamman minuutin naisten pitkässä iltapuvussa.

Ovien avaaminen naiselle kuuluu aina asiaan, mutta on vielä tavallistakin tärkeämpää iltapukujuhliissa, sillä oven väliin revennyt tai likaantunut puku on varma illan pilaaaja. Kohtelias mies avaa oven myös muille samalla kertaa liikkeellä oleville, varsinkin kun kaikki ovat menossa samaan tilaisuuteen.

Seuralaisen pitkä iltapuku vaatii muitakin kohteliaisuustoimenpiteitä kuin ovien avaamisen. Suurimmat herrasmiespisteet saa se, joka taksiin siirryttäessä avaa seuralaiselleen auton oven, huolehtii siitä, että koko puku on auton sisäpuolella eikä lepata oven välissä, ja lopuksi kiertää itse auton toiselle puolelle eikä pakota iltapukuista naista hivuttautumaan toiseen reunaan pitkin takapenkkiä. Kyseinen operaatio on erityisen ikävä, kun autossa on plyyssipäällysteiset tai muuten kitkaiset penkit. Kunnan tilataksi on iltapuvun kannalta paras mahdollinen kulkuväline; puku säilyy siistimpänä, eikä kenenkään tarvitse kärsiä ahtaudesta.

Juhlapaikalla mies auttaa naiselta takin päältä pois ja myöhemmin takaisin päälle sekä vie omat ja seuralaisensa päällysvaatteet vaatesäilytykseen ja hakee ne myös sieltä. Auttava käsi on usein tarpeen, kun ulkokengät vaihdetaan juh-lakenkiin, tuoleja kun ei koskaan tunnu olevan tarpeeksi.

Tarkistettuaan tiedot seinällä olevasta pöytäkartasta mies etsii pöytäseuralaisensa ja saattaa hänet pöytään. Jos seuralainen on täysin vieras, kannattaa kysellä asiaa juhlamestarilta ja muilta asioista hyvin perillä olevilta tahoilta. Ihanteellisinta olisi aina saattaa pöytädaami paikalleen, eikä tavata häntä vasta pöydässä. Mutta joskus näin pääsee käymään, eikä asiaan aina voi vaikuttaa. Vasta pöydässä tavatulle daamille esittäydytään ennen kuin muille pöytänaapureille.

Herrasmies tarjoaa käsivartensa portaissa ja auttaa omaa, oikealla puolella istuvaa pöytäseuralaistaan pöydässä tuolin kanssa. Todellinen herrasmies nousee pöydässä aina seisomaan, kun pöytäseuralainen osoittaa aikomuksensa nousta paikaltaan tai palaa paikalleen pöytään. Sama kohteliaisuus ulotetaan

tarvittaessa myös kaikille muille lähellä istuville naisille, varsinkin vasemmanpuoleiselle naapurille.

Naisen velvollisuudet

Naisen velvollisuuksien lista on huomattavasti lyhyempi, mutta toisaalta kaiken kattava. Naisen on annettava miehelle mahdollisuus käyttäytyä herrasmiehen tavoin. Kun mies maksaa taksia, ei tulisi rynnätä itse ravintolan ovia tempomaan. Miehelle tulisi antaa mahdollisuus ehtiä avaamaan ovi. Hitaampikin mies huomaa, mitä häneltä odotetaan, kun iltapukuinen nainen viivähtää hetken oven edessä eikä aukaise sitä itse. Kiitos ja hymy ovat paras kannustin herrasmiehen käytökseen!

Pöydässä

Pöytään katetaan lasien, astioiden ja ruokailuvälineiden sekä lautasliinan lisäksi vielä muitakin tarvittavia esineitä. Lautasen oikealta puolelta löytyy yleensä pöytäohjelma tai illalliskortti, ellei niitä ole jaettu salin ulkopuolella maksun yhteydessä. Pöydässä voi olla myös laulukirja tai tilaisuutta varten tehty lauluviikko. Ahtaissa pöydissä laulukirjat voivat olla muuallakin kuin lautasen oikealla puolella, ja joskus niitä riittää vain yksi kirja per pari. Vanhojen tapojen mukaan miehen tulisi huolehtia laulukirjasta ja pitää sitä sopivasti esillä laulun ajan.

Plaseeraus kortti, johon on kirjoitettu vieraan nimi istumapaikkaa osoittamaan, sijoitetaan usein korkeimman lasin päälle tai suoraan pöydälle. Tapana on vaihtaa kortteja oman pöytäseuralaisen kanssa muistoksi juhlasta. Tällöin nainen kirjoittaa sopivan tekstin korttinsa taakse ja antaa sen miehelle, joka toimii samoin oman korttinsa kanssa.

Tupakoiminen ruokapöydässä on hankala asia. Joissakin juhlasaleissa ja ravintoloissa on tupakointi kokonaan kielletty esimerkiksi taulujen tai sisustuksen takia. Pöytään katettu tuhkakuppi osoittaa tupakoimnin olevan sallittua. Ruokapöydässä ei silti ole sopivaa tupakoida, ei edes ruokalajien välillä. Lupaa tupakointiin on aina kysyttävä lähimmiltä ihmisiltä ja kieltävää vastausta kunnioitettava. Tupakoimattomilla ja savusta muuten kärsivillä on oikeus pyytää kysyjää olemaan tupakoimatta. Ruoka maistuu paremmalta ilman savua, ja tupakoiville on lainkin mukaan oltava sopiva tupakointipaikka muuallakin kuin salissa.

Lasisto

Lasit ovat kattauksessa edessäsi loogisessa järjestyksessä, ainakin oikeakätisille ihmisille. Äärimmäisenä oikealla on vesilasi - se on ainoa lasi, johon voi palata takaisin aterian aikana. Muuten lasien kanssa edetään oikealta vasemmalle, eikä vanhaan lasiin palata. Alkuruuan viinin tulisi siten olla juotuna ennen pääruuan viiniin siirtymistä. Ja jos olet tuonut alkumaljasi pöytään, olisi se siis tyhjennettävä - tai hylättävä keskeneräisenä - ennen alkuruuan viinin kaatamista. Tämä lasilogiikka määrittelee myös snapsien paikan alkuruuan kyytipoikana,

vaikka niistä usein riittääkin iloa läpi aterian. Jälkiruuan kanssa snapseja ei kuitenkaan enää nautita.

Punaviinilasien erottaa valkoviinilasista koon perusteella. Punaviinilasisissa on tilavampi lasiosa, vaikka lasi voi muuten olla melko identtinen. Nykyisin useissa ravintoloissa käytetään yleisviinilaseja, joista tarjoillaan kaikki pöytäviinit. Kuo-huviinillä on omat lasinsa, samoin väkeviä viinejä varten omat pienemmät lasit. Molempia voidaan tarjota alkuruuan kanssa, vaikkakin se on harvinaista.

Ruokailuvälineet

Ruokailuvälineissä on samankaltainen logiikka kuin laseissa: niiden käyttö aloitetaan ulkoreunasta päin kohti lautasta. Jos alkuruoka ja pääruoka ovat molemmat haarukan ja veitsen kanssa syötäviä, aloitetaan vasemmanpuoleisimmalla haarukalla ja oikeanpuoleisimmalla veitsellä eli ulommaisella parilla. Jos alkuruokana on keittoa, löytyy lusikka oikealta puolelta.

Jälkiruuan ruokailuvälineet ovat lautasen yläpuolella vaakasuorassa tai joskus hieman vinosti oikeassa yläkulmassa. Vasentakin ylänurkkaa on nähty käytettävän. Jos jälkiruokaa varten on katettu vain haarukka tai lusikka, on tilanne helppo. Jos taas kattauksessa on sekä haarukka että lusikka, on tarkoitus, että niitä molempia käytetään yhtäaikaaisesti. Haarukalla pidetään kiinni ja lusikalla syödään. Lusikan kanssa käytettävää haarukkaa ei koskaan laiteta suuhun. Tämä kuulostaa ehkä turhalta keikailulta, mutta joidenkin jälkiruokien kanssa on todella syytä pitää haarukalla kiinni. Iltapuvulle lentävä vadelmasorbetti pilaa varmasti koko illan. Ja lentävä jälkiruoka päättyy todennäköisimmin viattoman pöytäseuralaisen vaatteille - harvemmin itse lennättäjän.

Erikokoiset suklaat ja pikkuleivokset voivat olla hankalia jälkiruokia. Periaatteena voi pitää sitä, että jos ruoka on käynyt suussa, sitä ei enää laiteta takaisin lautaselle. Eli pieni konvehti laitetaan kokonaisuena suuhun. Ole kuitenkin tarkkana arvioidessasi herkun kokoa tai muuten istut mykkänä hamsterina pöydässä. Pienimmätkin leivokset kannattaa pilkkoa leivoshaarukalla, joka toivottavasti on ymmärretty kattaa pöytä. Suun täyteen tunkeminen ei ole lähiympäristölle miellyttävää katsottavaa, eikä anna tavoitiasi hyvää kuvaa.

Ruokailun ollessa vielä kesken laitetaan ruokailuvälineet lautaselle kärjistään hieman ristiin. Jos lautasta ajatellaan kellotauluna, on veitsi noin kello 16.30 kohdalla ja haarukka vastaavasti 19.30 kohdalla. Kun ruokailu on lopetettu, lai-

tetaan ruokailuvälineet rinnakkain asentoon, joka kellonaikana olisi taas noin 16.30. Haarukka asetetaan lautaselle kesken aterian yleensä piikit alaspäin eli syömisasentoon, ruokailun päätyttyä haarukan piikit ovat lautasella ylöspäin. Tätä tapaa noudattamalla helpottuu tilaisuuden kulku, koska tarjoilija näkee suoraan, milloin lautasen voi viedä pois.

Lattialle pudonneiden ruokailuvälineiden tilalle pyydetään tarjoilijalta uudet.

Kahvikuppi

Kahvikuppi voi olla valmiiksi katettuna pöydässä, lasien vasemmalla puolella ja leipälautasen yläpuolella. Tällöin teenjuojat saavat juomansa kahvikuppiin, ellei henkilökunta käy vaihtamassa kuppia.

Kupit voidaan myös tuoda pöytään ruokailun päätyttyä. Useimmissa ravintoloissa teenjuojille tuodaan oikea teekuppi; asiasta kannattaa mainita tarjoilijalle, kun kuppeja katetaan pöytiin.

Lautasliina

Saapuessasi omalle paikallesi voit ottaa lautasliinan pois lautaselta ja laittaa sen lautasen viereen aina alkuruuan saapumiseen asti, varsinkin jos kyseessä on helposti kaatuva malli. Jos alkuruoka on valmiina odottamassa, on lautasliina asetettu muualle kuin lautaselle.

Kun aloitat ruokailun, laita lautasliina syliisi vaatteita suojaamaan. Liinan sitominen kaulaan on vanhoista Suomi-filmeistä tuttu tapa, joka sopii lähinnä vain rapujuhlien henkeen. Liukkaan iltapuvun kanssa lautasliinan pitäminen sylissä on melkoinen tehtävä, mutta lattialle lipsahdaneen liinan voi nostaa huomaamattomasti. Periaatteessa pitäisi pyytää tarjoilijalta uusi lautasliina, mutta todellisuus on osoittanut, että varaliinoja löytyy aika harvoin. Lattialle pudonneita ruokailuvälineitä ei koskaan nosteta, vaan pyydetään uusi tarjoilijalta.

Lautasliina suojaa vaatteita ruokaroiskeilta, ja siihen pyyhitään myös suupielet aina tarvittaessa. Tiukimman kadettien etikettiperinteen mukaan suu on syytä pyyhkiä joka kerta, ennen kuin lasista juodaan. Tahmainen lasin reuna ei lisää kenenkään ruokahalua, kuten eivät myöskään lasissa kelluvat partikkelit.

Pöydästä poistuttaessa liina taitellaan siististi ja jätetään pöydälle lautasen viereen. Aterian päättyessä lautasliina taitellaan taas siististi pöydälle, eikä rytätä sitä lautaselle.

Korvien taiteileminen lautasliinoista on hauskaa, mutta olisi varmaankin viisaampaa jättää korvataide muualle kuin juhlaville illallisille. Korvat juhlaillallisilla on varma keino vakuuttaa monet ihmiset siitä, että käytöstavoissa on parantamisen varaa, tilannetajasta nyt puhumattakaan. Korvien käyttö sitseissä, silliksellä tai kotona ei loukkaa ketään, joten tässäkin hyvät tavat kannattavat. Hauskuus ei ole juhlaillallisillakaan korvista kiinni.

Leipäetiketti

”Ei suusta takaisin lautaselle” -sääntö pätee toiseen välillä hankalahkoon elintarvikkeeseen: leipään. Joskus paikalla odottaa valmiina niin sanottu kateleipä. Useimmiten tämä on pieni sämpylä, joka on kauniisti asetettu lautasen keskelle, vaikkapa lautasliinasta muotoillun pesän keskelle. Mitä ihmettä tälle leivälle tehdään?

Jos ravintola on tapojen tasalla, on jokaiselle varattu oma leipälautanen, joko kateleipää tai muuta tavallisempaa leipää varten. Tämä leipälautanen sijaitsee kattauksesi vasemmassa reunassa, joten älä valloita oikeanpuolista lautasta, vaikka se olisikin helppokäyttöisemmän oloinen. Muuten seurauksena on hauska leipälautasleikki, jonka lopputuloksena pöydässä on yksi orpo leipälautanen vasemmassa reunassa ja yksi ruokailija ilman leipälautasta oikeassa reunassa! Leikki on paljon hauskempi, kun sitä voi seurata naapuripöydästä. Leipälautanen on helppo tunnistaa pienestä veitsestä, joka on katettu vinosti lautasen reunan päälle.

Jos tarjoilija tuo leivän tarjolle korissa tai tarjottimella, ota siitä yksi siivu tai pala - lisää leipää saat aina pyytämällä. Ahnehtia ei kannata, sillä leipä ei ravintoloista loppu.

Nyt kun leipälautanen on tunnistettu, palaamme siihen mitä leivälle tehdään. Kateleipä tai muu aterian aikana tarjottava leipä asetetaan siis omalle leipälautaselle. Jos tarjolla on levitettä tai voita, otetaan sitä reilu nokare lautasen reunalle. Ja leivästä ei tehdä voileipiä, joista haukataan kunnon suupaloja; tässä astuu voimaan aikaisemmin mainittu ”ei suusta takaisin lautaselle” -sääntö. Leivästä revitään siististi sopivan kokoisia palasia yksi kerrallaan ja niille levitetään pikku veitsellä levitettä, taas yksi kerrallaan. Ja nämä pikku leipäpalaset syödään yksi pala kerrallaan, vaikka kuinka tekisi mieli tehdä kunnon voileipä. Ainoa muu sallittu käyttö leivälle on ainutlaatuisen herkullisen kastikkeen nautiskeleminen viimeiseen pisaraan asti leipäpalalla pyyhkien.

Keittoa tarjolla

Keitto on valitettavan harvinainen ruokalaji nykyjuhlissa. Jos keittoa tarjotaan, on se lähes aina alkuruokana. Keitto syödään lautasen oikealta puolelta löytävällä lusikalla. Kun keitto alkaa käydä vähiin, kallistetaan lautasta itsestä poispäin, looginen syy on tietenkin kaatumiselta ja roiskeilta suojautuminen. Jos keitosta löytyy esimerkiksi kalan ruotoja, on ne otettava lusikalla suusta mahdollisimman juomaamattomasti ja laitettava aluslautasen reunalle. Keiton kanssa voidaan joskus tarjota vaikkapa sherryä. Sen lasi on huomattavasti viinilasia pienempi.

Kastikkeet ja lisukkeet

Useimmissa juhlissa lämmin ruoka tuodaan pöytiin valmiina annoslautasina. Toisinaan pääruoka tarjoillaan vadelta, josta tarjoilija nostaa ruuan lautasille tai

tarjoaa ruuan ruokailijan nostettavaksi. Ruuan ottaminen itse vadilta on hankalaa varsinkin ahtaissa tiloissa. Tällöin kannattaa ottaa rauhallisesti ja varman päälle, eikä kiirehtiä niin, että ruokaa on loppujen lopuksi pöytäliinalla, vaatteilla ja ehkä myös lautasella.

Kastike tarjoillaan kastikekulhoista tai -maljoista, jotka tuodaan pöytään yleensä ennen pääruuan tarjoilua. Kastikkeen kierrättäminen pöydässä voi olla hauska ohjelmanumero, kun pitkän pöydän toinen pää siksakkaa astiaa puolelta toiselle ja pöydän toinen pää lähettää kastikkeen pitkää sivua pitkin eteenpäin. Parasta onkin, että pöytien päästä kastikkeen liikkeelle laittavat henkilöt ottavat keskenään katsekontaktin ja sopivat elekielellä kastikkeen kulkureitin. Sama ohje sopii perunoihin ja vihanneksiin.

Kulhot ja muut tarjoiluastiat kulkevat pöydässä mieheltä miehelle. Mies ottaa kulhon, tarjoaa siitä naisseurallaiselleen, ottaa sitten itse ja ojentaa astian edelleen seuraavalle miehelle. Sopivan paikan löytäminen kulholle on myös miehen tehtävä.

Ylimääräiset ruuan osat

Ravintoloissa pyritään yleensä tarjoamaan mahdollisimman helppoa ruokaa, mutta joskus ruuasta löytyy osia, joita ei ole tarkoitus syödä. Tällaisia ovat jo edellä mainitut kalanruodot tai vaikkapa oliivin kivet, ikävämmissä yllätyksistä puhumattakaan. Ruodot ja kivet olisi saatava suusta ulos mahdollisimman huomaamattomasti ja tyylikkäästi haarukalla tai lusikalla; veitsen laittaminen suuhun on yksi pahimpia etikettirikkomuksia. Valitettavasti kukaan ei ole kyennyt kuvailemaan, miten asia hoidetaan tyylikkäästi, joten jokaisen on luotettava omaan tilannetajuunsa. Jopa lautasliinaan piilossa sylkäiseminen on tyylikkäämpää kuin ruotoon tukehtuminen tai edes sen yrittäminen. Ylimääräiset ruuan osat asetetaan lautasen reunalle ja taaskin pyritään huomaamattomuuteen. Ikävistä yllätyksistä kannattaa mainita tarjoilijalle, sillä asiallinen palaute on aina paikallaan. Muista myös kiittää, jos ruoka tai palvelu antaa siihen aihetta.

Erikoisruokavaliot

Nykyään erilaiset ruokarajoitukset ovat ravintoloille arkea, mutta niihin ei voida varautua, elleivät juhlijat osaa itse kertoa asiasta. Ikävin tilanne tulee eteen silloin, kun etukäteen asian oikein hoitanut juhlija jää ilman omaa erikoisruokaansa jonkun vasta juhlassa erikoisruokatarpeensa huomanneen takia. Monet eivät tule etukäteen edes ajatelleeksi, että ravintoloilla ei yleensä ole edellytyksiä taikoa yhtäkkiä kymmeniä kasvisannoksia, ellei niistä ole etukäteen varoitettu. Ja suuri määrä yllättäviä muutoksia sovittuun ruokalistaan saa aikaan valtavaa eriaikaisuutta tarjoilussa, jolloin joku joutuu odottamaan ruokaansa kauan.

Juhliin ilmoittautumisen yhteydessä on paras laittaa ruokavalioasiat kuntoon. Tavallisimpia rajoittavia tekijöitä ovat laktoosi-intoleranssi ja keliakia sekä eri-

laiset kasvisruokavaliot. Suurin osa ravintoloista valmistaa kaiken ruokansa hyla-tuotteista, joten laktoosirajoitteisten kannattaa ilmoittaa, sopiiko hyla vai onko aterian oltava täysin maidoton. Eriasteisten kasvisruokavalion noudattajien kannattaa kertoa, sopiiko kala tai kana tarjottavaksi, ja vielä tiukempaa ruokavaliota noudattavien kannattaa olla tarkempia sopivien tai sopimattomien ruoka-aineiden määrittelyssä. Yksittäisiä ruoka-aineita kuten pähkinöitä tai herneitä on helppo välttää, mutta monimutkaisemmissa yhdistelmissä kannattaa pyytää ruokalista tai ottaa itse yhteyttä suoraan ravintolaan. Asiat kyllä järjestyvät, jos vain tieto kulkee.

Alkoholittomuus

Myös alkoholittomasta vaihtoehdosta kannattaa mainita ilmoittautuessaan. Tämä voi jopa laskea illalliskortin hintaa, sillä alkoholi on tunnetusti hintavaa ravintoloissa. Hyvät ravintolat osaavat ottaa huomioon sen, että myös alkoholia nauttimattomalla asiakkaalla on oikeus saada illan muun juomatarjoilun tasoon sopivia juomia, jotka eivät ulkonäöllään kavalla alkoholittomuuttaan. Alkoholittomat viinit ruokajuomina ovat juhlallisempia tarjottavia kuin tuoremehu. Tosin Pommac kuohuviinin korvikkeena on aika yleinen ja makea vaihtoehto. Ravintoloista saa alkoholittomienkin juomien osalta laatupalvelua. Sitä on vain osattava vaatia, ellei sitä heti tarjota.

Ihmisillä on erilaisia syitä olla nauttimatta alkoholia, ja kaikki syyt ovat yhtä hyväksyttäviä. Hölmöillä kommentailla voi silkkaa ajattelemattomuuttaan loukata toisen ihmisen tunteita; kenelläkään ei ole syytä puolustella alkoholin käyttämättömyyttään.

Syömisestä aloittaminen

Käytännön syistä on usein vaikeaa aloittaa syöminen yhtäaikaan. Pitkissä pöydissä ruoka saattaa saapua hyvinkin eriaikaisesti. Erikoisruokavalion annokset saattavat saapua ennen muita tai aivan viimeisinä. On ehdottomasti kohteliain odottaa, että kaikilla on ruokaa, ennen kuin aloitetaan syöminen. Pienemmissä pöydissä tämä on helpommin toteutettavissa. Mutta jos tämä on käytännön syistä hankalaa, voi asian silti hoitaa tyylikkäästi.

Suurilla illallisilla lämmin ruoka harvoin paranee kylmetessään. Tärkeintä on, että omalla seuralaisella ja vastapäisellä parilla on ruokaa, ja vieressä istujanakin ruokaa voi odottaa. Pöytiin valmiiksi katetun kylmän alkuruuan kanssa voidaan ruokailu aloittaa yhtä aikaa koko salissa, jos vain kaikilla on näköyhteys pääpöytänsä, joka antaa merkin ruokailun aloittamisesta.

Kun ruuan tarjolle tuominen selvästi katkeaa, on pyydettävä ruuatomilta naapureilta lupa aloittaa ruokailua. Tähän pyyntöön naapurit vastaavat hyvän ruokahalun toivotuksella. Ilman ruokaa oleva juhlija voi myös kehottaa naapureitaan aloittamaan ruokailun ja kertoa odottavansa vaikkapa erikoisruokaa. On siis osattava antaa muille aloittamislupa tai pyytää itse lupaa aloittaa.

Kohotamme maljan

Maljojen kohottaminen kuuluu tärkeänä osana kaikenlaisiin juhliin, myös akateemisiin pöytäjuhliin. Tiukin perinteinen etiketti salli maljat viinillä ja yleensäkin vain alkoholilla. Nykyään on kuitenkin aivan sopivaa kohottaa malja ja vastata maljaan sillä lasilla, mikä edessä on. Se, että joku ei käytä alkoholia, ei saa vaikuttaa juhlatunnelmaan, eikä alkoholittomuus ole peruste maljojenkottelun ulkopuolelle sulkemiseen tai sulkeutumiseen.

Vedelläkin voi kohottaa yhteisen, silloin lauletaan Aqua Vera. Tätä teekkaritapaa ei tosin tunneta kaikkialla.

Pöytäjuhlissa yhteisiä maljoja kuuluttavat lähinnä puhujat, jotka voivat nostaa maljan naisille, isänmaalle tai vaikkapa omalle järjestölle tai yliopistolle. Tällöin kaikki muut vastaavat puhujan maljaan kohottamalla oman lasinsa hänen suuntaansa tai miehet naisten suuntaan, jos malja kohotetaan heille.

Pöydässä voidaan juoda maljoja pöytäkunnittain tai pienempinä ryhminä, mikä on käytännöllistä juhlissa, joissa on suuret pöydät. Menettely vaihtelee hieman tapauskohtaisesti. Koko pöydän maljoittelussa on mahdotonta ylläpitää katsekontaktia, jolloin riittää, että kohottaa maljan selkeästi kaikkia pöydässä olijoihin kohti mitään suuntaa unohtamatta. Tämä johtaa usein laajoihin yli pöydän pyyhkäiseviin kädenliikkeisiin, jotka kaikki näkevät jopa isossa pöydässä.

Pienimuotoisempi maljan kohottaminen tapahtuu selkeän kaavan mukaan. Herra kohottaa ensin maljan omalle daamilleen eli oikealla puolellaan istuvalle naiselle, sitten vasemmalla puolella istuvalle naiselle ja lopuksi vastapäiselle naiselle. Sitten maistetaan lasista, ja lasin kohottelukierros puretaan takaperin eli ensin vastapäinen nainen, sitten vasemmanpuoleinen ja lopuksi oma seuralainen. Naisella kuvio toimii peilikuvana: ensin oma seuralainen eli herra vasemmalla, sitten oikeanpuoleinen ja lopuksi vastapäinen. Purku tapahtuu järjestyksessä vastapäinen, oikea ja lopuksi vasen.

Tämä kiehtova prosessi vaatii usein hieman ajoituksen synkronointia, sillä jokaisella riittää tervehdittäviä. Kuvio sekoaa väistämättä, kun mukana on yksikin uudempi maljojen kohottelija, jolla kuvio ei vielä ole selkäytimessä. Tai jonkin toisen koreografian mukaan maljoja kohotteleva henkilö. Mutta jo yhden illan reipas maljoittelu tekee aloittelijastakin mestarin ja ryhmän toiminnasta täydellisen harmonista.

Pienin maljayksikkö pöydässä on avec-pari eli herra seuralaisineen. Tässä tapauksessa molemmat katsovat toisiaan silmiin, juovat lasistaan ja kohottavat taas hieman lasiaan. Kahden hengen on myös helppo säilyttää jatkuva katsekontakti, joka on tärkeä osa pienen ryhmän maljoja.

Malja kohotetaan korkeintaan olkapään korkeudelle. Laseja voi kilauttaa keveästi yhteen, mutta se ei ole välttämätöntä. Suuremman joukon kovasti kilisevät maljat eivät ole kovin hillittyjä tai huomaamattomia. Joskus on parempi vain hiljaisesti kohottaa lasia, varsinkin suurissa juhlissa.

Plaseeraus

Pöytiin sijoittamiseen eli plaseeraukseen löytyy monia erilaisia tapoja ja perinteitä. Tiukimmissa plaseerauksissa lasketaan vieraiden paikat aseman, virkaiän ja kunniamerkkien perusteella. Vaikka kaikissa juhlissa ei onneksi olla yhtä tarkkoina, on sääntöjä, joita ei kannata rikkoa. Fuksien paikat sijaitsevat yleensä aivan muualla kuin kunniajäsenten, eikä vieraiden sijoittaminen kaukaisimpaan nurkkaan keskenään ole koskaan suotavaa. Fuksi tietää etenevänsä hierarkiassa, mutta vieras ei ehkä koskaan anna anteeksi huonoa plaseeraustaan. Opiskelijajuhlissa yhdessä ilmoittautuneita pareja ei tulisi rikkoa, paitsi jos tapana on sijoittaa avioparit erilleen. Avioparit ovat yleensä tietoisia tästä tavasta.

Perinteisessä plaseerauksessa avioparit sijoitetaan istumaan muiden kuin toistensa seuralaisiksi mutta samaan pöytään. Muut parit voidaan sijoittaa toistensa pöytäseuralaisiksi eli nainen miehen oikealle puolelle.

Muista plaseerausmalleista yleisimpiä on teekkaripiireistä tuttu vastakkainplaseeraus, jossa pari istuu vastakkain, pitkällä sivulla mies ja nainen vuoroellen. Harvinaisempaa vastakkainplaseerausta edustaa malli, jossa pari istuu vastakkain, mutta toinen pöydän puoli on miehille ja toinen naisille. Pyöreissä pöydissä parit sijoitetaan joko vierekkäin tai vastakkain; käytäntö vaihtelee suuresti.

On aivan sama, minkä mallin mukaan plaseeraus tehdään, kunhan muistetaan, että mallia ei vaihdella pöydästä toiseen.

Sekaannusta syntyy yleensä tilanteissa, joissa toistensa seuralaisina eli avecina juhliin saapuneet eivät olekaan toistensa pöytäseuralaisia. Tällöin seuralaista koskevat käytösohjeet liittyvät pöytäseuralaiseen eli miehillä oikealla puolella istuvaan naiseen, eivätkä omaan seuralaiseen, joka istuu vastapäätä. Tämä sääntö koskee juhlan pöytäosuutta ja ensimmäistä tanssia, joka tanssitaan pöytäseuralaisen kanssa.

Ikävintä plaseerausta edustaa vieraspöydän kokoaminen. Kun vieraat saadaan kaikki samaan pöytään, tulee isäntävälle huomattavasti vähemmän edustusvelvollisuuksia. Mutta samalla vieraat eivät tutustu isäntäväkeen ja päinvastoin, eivätkä vieraat saa tietoa juhlaan kuuluvista tavoista ja erityispiirteistä. Tällaisessa tilanteessa on syytä ihmetellä, miksi vieraita edes kutsutaan koko juhlaan! Vieraat tulisikin sijoittaa tasaisesti ympäri salia, akateemisen iän mukaan sopiviin pöytiin, ja ulkomaisten vieraiden seuraksi tulisi sijoittaa ihmisiä, joille ei ole ongelma puhua englantia tai vaikkapa ruotsia.

Pukeutuminen

Pukeutumisen suunnittelu alkaa kutsun lukemisella, sillä kutsuja määrittelee pukeutumisen. Akateemisissa pöytäjuhlissa, kuten vuosijuhlissa, pukeutuminen on yleensä juhlavimmillaan. Kun kutsussa lukee juhlapuku - högtidsklädsel, on aika kaivaa esille frakki ja iltapuku. Myös merkkejä tarvitaan, jos kutsussa mainitaan akateemiset ansio- ja kunniamerkit. Näissä tilaisuuksissa käytetään myös akateemisten järjestöjen eli ylioppilaskuntien, osakuntien ja ainejärjestöjen nauhoja. Myös ulkomaisten nauhojen käyttö on sallittua.

Muita pukeutumistapoja löytyy runsaasti. Pienimuotoisemmissa pöytäjuhlissa eli sitseissä sekä monenlaisissa muissa tilaisuuksissa pukeutumiskoodina on yleensä siisti asu, joka tarkoittaa tilaisuuden virallisuudesta riippuen miehillä pukua, yhdistelmäpukua tai edes kauluspaitaa ja siistiä neuletta. Naisilla käyvät monenlaiset jakkupuvut, housuasut ja yhdistelmäpuvut.

Siisti asu ei tarkoita farkkuja tai t-paitaa eikä erilaisia mainoksilla koristeltuja vaatteita. Jos olet epävarma pukeutumisesta, ota yhteyttä tilaisuuden järjestäjiin ja kysy suoraan, miten he itse aikovat pukeutua. Väärä pukeutuminen pilaa helposti tunnelman. On vaikea keskittyä hauskanpitoon, kun ajatukset pyörivät koko ajan väärässä asussa.

Epävirallisimmat tilaisuudet selvitetään arkiasulla tai haalarilla. Teemajuhlien pukeutuminen onkin sitten oma lukunsa, jota ei voi ohjeistaa. On vain muistettava, missä menee raja nauhojen ja merkkien käyttämisen suhteen. Muuten peli on vapaa!

Juhlapuku

Kun kutsussa lukee juhlapuku, se tarkoittaa miehellä frakkia ja naisella pitkää iltapukua. Frakin voi akateemisissa tilaisuuksissa korvata tummalla puvulla, mutta ei koskaan smokilla. Smokki ei ole akateemisten juhlien vaate.

Naisen juhlapuvun määrittelemisen vanhan etiketin mukaan ei oikein toimi nykyään. Periaatteessa miehen puku määrittelee naisen puvun: kun miehellä on frakki, on naisella yllään suuri iltapuku eli niin sanottu gaalapuku, avonainen ja erittäin juhlava. Mutta jos miehellä onkin tumma puku, tulisi naisella olla kapeampilinjainen ja huomattavasti umpinaisempi iltapuku. Koska naiset nykyään saapuvat suuriinkin juhliin ilman etukäteen sovittua seuralaista, olisi

edellä mainittujen sääntöjen noudattaminen mahdotonta ilman selvännäkijän kykyjä. Siispä nykyään suodaan kaikille naisille mahdollisuus loistaa upeimmassa mahdollisessa iltapuvussa, miehen pukeutumisesta riippumatta. Tässä tilanne määrittelee pukeutumisen.

Frakki

Miehen frakin perusosat jaetaan mustiin, tai yönsinisiin ja valkoisiin. Tummansiniset frakit ovat Suomessa liki tuntemattomia, mutta jo Uppsalassa niitä näkee enemmän. Mustia osia ovat hännyksellinen takki, silkkiisillä tai satiinisilla sivunauhoilla varustetut housut sekä mustat liivit, jotka kannattaa hankkia samaan aikaan frakin kanssa, jos siihen on mahdollisuus. Mustia liivejä tarvitaan vain promootion ja väitöstilaisuuden kaltaisissa akateemisissa päivätilaisuuksissa sekä harvinaisemmissa miesten omissa tilaisuuksissa, joissa läsnä ei ole naisia.

Valkoisia osia ovat paita, jonka kaulus, etumus ja kalvosimet tarkätään jäykähköiksi sekä rusetti ja iltakäyttöön tarkoitettut liivit. Frakkipaidan etumus on sileä. Jos siinä on laskoksia tai röyhelöitä, ei kyseessä ole frakkipaita vaan smokkipaita. Frakin kanssa käytettävä rusetti on aina ja poikkeuksetta valkoinen ja yleensä hieman kuosillista puuvillakangasta. Silkinen rusetti käy myös, mutta sellaisia näkee harvemmin.

Frakin mustat ja valkoiset liivit ovat malliltaan samanlaisia, vanhanaikaisempia selästä umpinaisia liivejä tai uudempia liivejä, joista takaosa puuttuu kokonaan. Valkoiset liivit ovat yleensä kuosillista puuvillaa, mustat taas samaa kangasta kuin takki ja housut. Valkoiset liivit voi korvata myös mahavyöllä, cumerbundilla, joka on komeimmillaan pitkällä ja hoikalla miehellä. Myös mahavyö on valkoista, hieman kuosillista puuvillaa. Värillinen mahavyö taas kuuluu smokin varusteisiin.

Lisäksi frakkiin kuuluvat olkaimet, käytännön syistä paidan kanssa samanväriset eli valkoiset. Kukaan ei kuitenkaan tule tarkastamaan, josko frakin alta paljastuvat Muumi-kuvioiset suosikkiolkaimet. Hansikkaat kuuluvat vapaavalintaisiin osiin, niistä lisää edempänä. Frakin rintataskuun laitetaan kapeaksi viivaksi taitettu liina; puhdas nenäliina löytyy housujen taskusta siististi viikatuna.

Frakin kanssa käytetään mustia kenkiä. Tiukimman etiketin mukaan hohtavat lakerikengät kuuluvat iltatilaisuuksiin; päivällä jalkineiden tulisi olla himmeämpää nahkaan. Tämä sääntö on kuitenkin jäänyt jo melkolailla unholaan. Kengät voivat olla umpinaiset tai nauhalliset. Nahkapohjaiset kengät kannattaa huonoilla keleillä suojata vanhoilla kunnon kalosseilla, sillä kastuneita nahka-kenkiä on vaikea pelastaa, ja nahan kovettuessa menee ulkonäön lisäksi myös käyttömukavuus.

Sukat ovat juhlavimmillaan ohuet mustat silkksukat, useimmiten kuitenkin hieman kestävämpää materiaalia olevat ohuehkot ja juhlat sukut. Kaikille miehille on varmaankin tullut jo selväksi, että sukkien tulisi olla niin pitkät, että karvaiset nilkat eivät istuttaessakaan vilku sukan ja housujen lahkeen välistä.

Frakin pikkuosat

Frakkipaidan kovitetussa osassa on kolme nappia tai neljä nappia, joista ylin on kiinteä kaulusnappi. Kaksi tai kolme alempaa nappia ovat irtonappeja, jotka kiinnitetään paitaan erilaisin jousi- tai kierremekanismein. Nauhojen paras paikka on näiden kahden napin välissä. Juhla-asussa nämä napit ovat kokonaan valkoista helmiäistä, tai niissä on kultaisten reunojen keskellä valkoinen helmiäiskoriste. Liivin napit kiinnitetään pienellä pidikkeellä. Napit on muistettava irrottaa ennen pesua, sillä vesi pilaa ne helposti.

Frakkipaidan kalvosinnapit ovat ennen kaikkea juhlat, usein kultaiset, ja niissä voi olla koristeena kiviä tai helmiäistä. Kalvosinnapit ovat nykyään frakkipukeutumisen harvoja vapaammin valittavia osia.

Frakin kanssa ei käytetä koskaan rannekelloa. Jos rannekello on ainoa kello, ja se on pakko saada juhliin mukaan, on sen ainoa oikea ja huomaamaton paikka housujen taskussa. Taskukello on juhliin sopiva. Sen ketjut kiinnitetään housuihin olkainten kiinnityskohtaan ja itse kello pidetään housujen taskussa, vaikka liivien tasku tuntuisikin parhaalta paikalta. Vatsan yli kulkevat kultaiset tai hopeiset kellonperät eivät kuulu herrasmiehen iltaeleganssiin.

On hyvä tietää, että frakin kanssa käytettävä keppi on kulta- tai hopeanuppinen.

Suomalaisen herrasmiehen oppaita kirjoittaneen Bagheeran mukaan hännystakissa käytetään rintakukkana suurikokoista valkeaa tahi vaaleaa kukkaa. ”Gardenialla on vanhat traditsioonit, orkidea on kaikkein elegantein.” Rintakukaan eivät juhlapuvussa kuulu hänen mukaansa vihreät lehdet tai oksat.

Hyviä käytännön vinkkejä herroille

Herrasmies pesee, tärkkää ja silittää itse frakkipaitansa ja -liivinsä. Osaamisen loppuessa kannattaa käyttää pesulaa.

Frakin valkoiset osat kannattaa pestä heti mahdollisimman pian juhlan ja siitä toipumisen jälkeen. Paita ja liivit kannattaa säilyttää tärkkäämättöminä, jotta ne eivät kellastuisi niin helposti.

Frakin valkoiset osat voi pitää valkoisina kloriitin tai muun valkaisuaineen avulla. Puhtaasta puuvillasta valmistetut paidat ja liivit kannattaa pestä ohjeen mukaisesti; alemmissa lämpötiloissa peseminen tekee kankaasta pian nuhruisen näköisen. Tekokuitua sisältävät paidat ovat käytännössä entisiä, kun ne

kellastuvat. Puhdas puuvilla on sekä huollon että käyttömukavuuden kannalta ehdottomasti paras vaihtoehto.

Hakaneulojen kanssa kannattaa olla tarkkana, sillä ruostetahrat ovat vaikeita poistettavia. Parasta ensiapua monenlaisiin tahroihin on kivennäisvesi, johon kannattaa turvautua mahdollisimman nopeasti. Tahraa töpötelään kivennäisveteen kastetulla kankaalla, vaikkapa lautasliinalla. Hankaaminen voi pahentaa tilannetta, samoin paperinenäliina, joka vain nuhrautuu kankaaseen. Ruosteen ohella pahinta jälkeä juhlavaatteille tekevät veri sekä glitter-geeli, joka kankaaseen imeytyttyään on vaikea poistettava jopa pesuloille.

Frakkipaidasta tärkätään kaulus, kalvosimet ja etumus. Liivistä tärkätään tukevammin käänteet, muualle riittää kevyt ryhdistävä tärkkäys. Tärkkäämiseen käytetään spray-tärkkiä tai vanhanaikaisempaa tuubitärkkiä, joka liuotetaan veteen ja taputellaan tärkättäville alueille kangastukolla. Vaate silitetään kuivaksi kuumalla raudalla ja tärkkäys toistetaan tarvittaessa. Tuubitärkkäyksen jäykkyyttä on helppo säädellä, ja sen oppii helposti. Spray-tärkkäys on nopeampaa, ja tulos jää yleensä hieman pehmeämmäksi. Muista puhdistaa silitysrauta tärkkäämisen jälkeen, sillä muuten tärkin jäänteet pilaavat seuraavan silityksen ja jopa raudan.

Tärkkäämisen tarkoituksena on pitää valkoiset osat ryhdikkäinä; peltikova kangas ei ole tärkkäyksen päämäärä. Tärkkäys on sopiva, kun paidan etumus taivutettaessa joustaa eikä lopsahda veltoksi. Kauluksen kulmat eivät myöskään saa roikkua tai sojottaa sinne tänne. Hyvin tärkätty paita pitää ryhdin suorana, mutta ei hankaloita oloa.

Nauhoista ylimmäinen kiinnitetään hakaneuloilla olkaimiin, samoin kolmea nauhaa kannettaessa alin. Kahta tai kolmea nauhaa kannettaessa kannattaa ne kiinnittää toisiinsa maalarin- tai pakkausteipillä nurjalta puolelta. Teippi estää nauhoja roikkumasta tai kiertymästä. Näin ne näyttävät varmasti ja vaivattomasti siisteiltä. Teipit tulee ehdottomasti ottaa pois nauhoista mahdollisimman pian, sillä teippien liimat pilaavat nauhat nopeasti.

Miesten päällysvaatteet ja päähineet

Frakin kanssa käytettävän päällysvaateen on oltava niin pitkä, että liepeet eivät vilahtele takin helman alta. Takin tulisi siis mieluummin olla pitkä takki. Väri on melko vapaa, vaikka tummia pidetäänkin suositeltavimpina. Toppatakkit, kansitakit ja öljykangastakit eivät sovi frakin kanssa. Sen sijaan turkit ja myös näyttävät viitat ovat sopivia.

Päähineeksi sopii kokoon napautettavan kiillottoman silinterin eli chapeau claqué'n ohella tavallinen kiiltävä silinteri, ylioppilas- tai teekkarilakki, tohtorinhattu ja karvahattu. Pipot ja lippalakit eivät kuulu asiaan, mutta paljain päin saa olla. Pikkupakkasella sopivat myös tummat korvaläpät. Kaulaliinan väriksi suositeltavin on valkoinen, mutta muutkin hillityt värit käyvät. Pääsään-

tönä voisi pitää päällysvaatteiden yhteensopivuutta frakin juhlavuuden kanssa. Tämän säännön muistaen laukuksi kannattaa valita jokin muu kuin urheilukassi, reppu tai muovikassi.

Naisten iltapuvut

Suuri iltapuku ja iltapuku eroavat toisistaan perinteisessä etiketissä sekä materiaalin että mallin osalta. 1940–50-luvuilla suureen iltapukuun sopiviksi materiaaleiksi määriteltiin mm. brokadi ja lamee sekä silkit ja taftit. Jalkineiden ja laukkujen materiaaliksi sopivat silkit ja brokadit. Suuren iltapuvun tuli olla mahdollisimman leveähelmäinen ja täysin avonainen.

Vuonna 1947 painetun kirjan ”Seuratavat” 6. painos, kirjoittajanaan ajan tavan mukaisesti nimimerkki ”Huomioitsija”, antaa naisille runsaasti neuvoja juhlapuvun ja sen asusteiden osalta. ”Suuria juhlatilaisuuksia varten valmistetaan iltapuku kokonaan hihattomaksi vain kapein olkanauhoin, vaikkakin joissakin tapauksissa hihallisuus olisi ehdottomasti hihattomuutta suositeltavampaa, varsinkin jos on kysymyksessä kovin laiha, luiseva tai iäkäs henkilö.”

Myös käsilaukkujen osalta kirja antaa tarkkaa tietoa: ”Elegantisti ja aistikkaasti pukeutuvalla naisella on suuri määrä laukkuja, joista jokainen on valmistettu omaa tilaisuuttaan ja pukuansa varten.” Iltapukuun sopivat kirjan mukaan kulta- tai hopeanauhasta, paljeteista, helmistä ja brokadista valmistetut tai ristipistoin käsin kirjoitetut laukut.

Nykyään suuren iltapuvun ja iltapuvun rajat ovat hämärtyneet, eikä miehen pukeutuminen suoraan säätele naisen asun tyyliä. Pysyvänä piirteenä iltapuvussa on sen pituus: pitkä iltapuku on täyspitkä, ja sen tulee ulottua vähintään nilkan ulkosyrjässä olevaan luuhun asti. Muuten pukujen kohdalla vallitsee suuri vapaus. Talviaikaan keskittyvä juhlakautemme on johtanut huomattavasti naapurimaatamme Ruotsia umpinaisempaan tyyliin, vaikka viime aikoina yleisyyneet huivit ja saalit ovatkin helpottaneet avoimien pukujen käyttöä.

Puvun valinnassa kannattaa kuitenkin muistaa eräs käytännön asia. Olkaimettomaan eli täysin avoimeen pukuun on vaikeampi yhdistää merkkejä ja nauhoja, eikä sitä voi missään olosuhteissa käyttää airuen asuna.

Hansikkaat, laukut, korut ja kengät valitaan täysin oman maun ja muodin mukaan; niistä ei ole minkäänlaista tyyllisäännöstöä. Käyttösääntöjä löytyy hansikkaille, aiheesta lisää edempänä, sekä laukuille. Nainen ei pidä laukkuaan mukana tanssiessaan, ei edes kätevästi mukana kulkevaa olkალaukkua.

Naisten päällysvaatteet ja päähineet

Päällysvaatteiden valinnassa on naisillakin tärkeintä, että ne ovat sopusoinnussa iltapuvun kanssa. Lyhyet takit, toppa- tai öljykangastakit eivät sovi tyyliin. Parhaita ovat erilaiset pitkät takit sekä viitat, jotka on helppo pukea päälle pukua rypistämättä.

Nykyään hatut ovat harvinaisia, eivätkä ne juhla-kampauksen ja iltapuvun seuraksi sopisikaan. Ainoita iltapuvun kanssa käytettäviä päähineitä ovat yliopilas- ja teekkarilakki sekä tohtorinhattu. Jos pää tai hiukset on pakko suojata, lienee huivi sopivin ja tyylikkään vaihtoehto. Tyyli kannattaa muistaa myös kenkäkassia valittaessa; muovikassi ei ole koskaan juhlapuvun kanssa paras vaihtoehto.

Miesten hansikkaat

Miehen frakkiasuun voivat kuulua valkoiset hansikkaat, joiden materiaali vaihtelee nahasta neuleeseen. Kalleimmat ja kestävimät hansikkaat ovat silonahkaa eli glacé-nahkaa, ja ne suljetaan ranteen kohdalta painonapilla. Tällaiset hansikkaat ovat oikein hoidettuina erittäin kestäviä, vaikka patinoituvatkin ajan kuluessa. Glacé-hansikkaat puhdistetaan lakkabensiinissä lyhyesti liottamalla, minkä jälkeen ne hierotaan kuiviksi ja venytetään kosteina oikeaan muotoon käsissä. Toimenpide on helpompi kuin miltä se kuulostaa, mutta tuoksu kyllä tarttuu vahvasti käsiin.

Vaihtoehtona nahalle ovat pehmeäpintaiset kangashansikkaat, jotka ovat yleensä puuvillaa tai puuvillasekoitetta. Huonoin vaihtoehto on täysin keinokuituiset hansikkaat, jotka nuhraantuvat pian ja ovat erittäin hiostavat. Suomen hansikasvalikoimat ovat valitettavan rajatut. Hyvät valikoimat löytyvät Ruotsista, jossa yliopistokaupungit Uppsala ja Lund sekä Tukholman NK-tavaratalo ovat parhaita ostospaikkoja frakkitarvikkeille.

Naisten hansikkaat

Naisten hansikkaat ovat tyylin, pituuden ja värin osalta täysin vapaavalintaiset. Poikkeuksena ovat promootion kaltaiset tilaisuudet, joissa on selkeä hansikaskoodi. Hansikkaiden pituus vaihtelee rannemittaisesta lähes kainaloon asti ulottuviin, pituus riippuu täysin iltapuvun mallista. Hansikkaiden käyttö on nykyään hieman yleistynyt, mutta on täysin hyväksyttävää olla myös ilman hansikkaita.

Hansikkaiden käytöstä

Miehen frakkihansikkailla on selkeä tehtävä, varsinkin tanssittaessa. Niiden on tarkoitus suojata naisen käsivarsia ja selkää miehen paljaan käden kosketukselta - asia jonka sopivuudesta on ollut hyvinkin vaihtelevia käsityksiä aikojen kuluessa. Jos miehellä on hansikkaat, hän siis laittaa ne käsiinsä ennen tanssia.

Muuten mies käyttää hansikkaita juhlapaikalle saapuessaan sekä alkumaljaa juodessaan. Hansikkaat on ehdottomasti otettava pois ennen ruokailun aloittamista, ja oikean käden hansikas olisi syytä ottaa pois myös käteltäessä henkilöä, jolla ei ole hansikkaita. Kun hansikkaat eivät ole käsissä, pidetään niitä housujen taskussa tai vapaassa kädessä niin, että hansikkaiden sormiosa on itseän päin. Tumman puvun kanssa ei käytetä hansikkaita.

Samat hansikkaiden käyttösäännöt koskevat myös naisia kätelyä lukuun ottamatta. Nainen ei ota hansikkaitaan pois kätellessään miestä, mutta oikean käden hansikas tulisi naisenkin ottaa pois kätellessään ilman hansikkaita olevaa naista. Ilta-puvun pitkien hansikkaiden kanssa tämä voi olla hieman pulmallinen sääntö noudatettavaksi.

Hansikkaita pidetään siis juhlapaikalle saavuttaessa, tervehdittäessä hansikkaita käytäviä miehiä ja naisia, alkumaljaa juotaessa sekä tanssittaessa. Hansikkaita ei koskaan käytetä ruokailtaessa. Sormukset jätetään hansikkaiden alle, mutta rannekorut ja korukellot jäävät hansikkaiden päälle. Tämä sääntö valitettavasti hankaloittaa hansikkaiden pukemista ja riisumista.

Tumma puku juhlapukuna

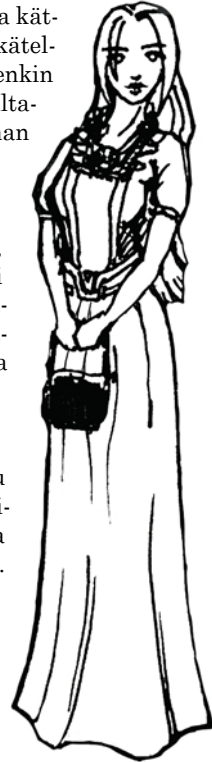
Frakin akateemisissa iltajuhlissa korvaava tumma puku on yleensä musta tai hyvin tumman harmaa. Muun värisiä pukuja ei pidetä tummina pukuina tässä yhteydessä, ja varsinkin ruskeaa väriä pidetään täysin sopimattomana. Puvun kanssa pidetään valkoista paitaa sekä hillittyä solmiota, jonka väriksi usein suositellaan harmaan ja hopean sävyjä.

Tumma puku ei korvaa frakkia esimerkiksi väitöstilaisuuksissa tai promootioissa. Frakin voi kuitenkin useimmissa tilaisuuksissa korvata sotilaspuvulla tai papinpuvulla.

Tummaan pukuun pukeutuneen miehen naisseuralaisen pukeutuminen riippuu tilaisuudesta. Kun tumma puku korvaa frakkia iltajuhlissa, tulisi naisella olla kapea ja yksinkertainen pitkä puku. Koska useilla naisilla on olemassa vain yksi iltapuku, joka yleensä on tyyliltään mahdollisimman juhlallinen, ei tätä pukeutumissääntöä nykyään voi pitää sitovana. Sääntö muuttuu hankalaksi myös silloin, kun nainen tapaa pöytäseuralaisensa vasta juhlassa eikä siis etukäteen tiedä miehen asua. Annettakoon siis kaikille naisille mahdollisuus esiintyä iltajuhlissa upeissa puvuissaan, riippumatta miehen asusta.

Sitsipukeutuminen

Sitsit ovat yleensä suurimpia juhlaillallisia vapaamuotoisempia pöytäjuhlia. Sitsit ovat erilaiset karonkat, virkailijanvaihdot, perinnejuhlut ja omalla tavallaan myös perinteiset pöytäillikset sekä olutpöydät. Ohjelmat ja teemat vaihtelevat suuresti, mutta yhdistävänä piirteenä on pöydän ääressä istuminen ja syöminen sekä useimmiten myös laulaminen.

Sitseille pukeutuminen vaihtelee suuresti tilaisuuden mukaan. Kutsuissa ja ilmoituksissa mainitaan, kuuluuko tilaisuuteen tumma puku vai riittääkö siisti asu. Teemasitseillä pukeutuminen on juhlan aiheen mukainen, roomalaisten juhlien toogasta aina lastenjuhlien potkuhousuihin.

Muodollisin sitsiasu on tumma puku, joka siis kelpaa myös frakin sijaiseksi juhlapukuna. Tumma puku tarkoittaa yleensä mustaa tai tummanharmaata pukua, johon kuuluu takki ja housut, harvemmin liivit. Tumman puvun kanssa käytetään juhlissa valkoista paitaa sekä hillittyä solmiota.

Muissa tilaisuuksissa tummaan pukuun pukeutuneen miehen naisseuralainen pukeutuu yleensä tummasävyiseen asuun, oli se sitten mekko, jakkupuku tai yhdistelmäasu.

Siisti asu

Siisti asu tarkoittaa hieman eri asioita tilaisuuden luonteesta riippuen. Kannattaakin tarkistaa järjestäjiltä pukeutumistoiveet, ellei tilaisuus ole tuttu. Muodollisimmillaan se tarkoittaa miehillä pukua, kauluspaitaa ja solmiota. Varsinkin talvikauden ulkopuolella puku voi olla vaaleampikin. Siisti asu voi olla myös yhdistelmäasu eli takki, suorat housut, kauluspaita ja solmio. Keveimmillään asuksi sopivat suorat housut ja kauluspaita solmioineen, yhdistettynä vaikkapa neuleeseen.

Naisilla siisti asu vaihtelee miehen pukua vastaavasti. Muiden kuin tumman puvun kanssa naisenkin asu voi olla värikkäämpi. Sopivia asuja ovat jakkupuvut, mekot, hame-paitayhdistelmät sekä tyylikkääät housuasut.

Haalari

Haalari on kestävä ja käytännöllinen uusi akateeminen vaate moneen menoon. Teekkaripiireihin haalari teki ensivierailunsa jo 1950-luvulla tempaushaalarien muodossa, mutta laajempaan käyttöön yliopistoissa ja korkeakouluissa ne vakiintuivat 1980-luvulla. Nykyään niitä on kaikkien tasojen oppilaitoksilla. Teekkarit käyttävät haalareita usein vapaamuotoisissa bileissä ja silliksellä.

Haalareista on syytä muistaa kolme asiaa. Vaikka haalarissa voi luulla olevansa turvallisesti osa anonyymiä teekkarimassaa, yhdistää haalari käyttäjänsä tiettyyn opinahjoon ja järjestöön. Sinut tunnistetaan ja edustat siis aina haalarissa muitakin kuin itseäsi!

Toinen asia koskee erilaisia sotilasarvoa ilmaisevia merkkejä haalarissa. Puolustusvoimat ei suosittele arvomerkkien kiinnittämistä haalareihin.

Kolmas asia koskee muiden järjestöjen, kuten osakuntien, nauhojen kiinnittämistä haalareihin. Tätä ei yleensä pidetä suotavana, sillä nauhaa tulisi kohdella asiaankuuluvalla kohteliaisuudella. Kohtele toisen nauhaa, niin kuin haluaisit omaa nauhaasi kohdeltavan. Jokainen tekee silti kuten itse tahtoo.

Teekkari- ja ylioppilaslakitt

Teekkarilakki saavutti nykyisen muotonsa vuonna 1893, hieman valkoista ylioppilaslakkaa myöhemmin. Molemmissa lakeissa kupu on valkoista samettia, lippa kiiltävää nahkaa.

Otaniemen teekkarilakilla on oma lakkisäännöstönsä, joka määrittelee lakin käyttöajaksi 1.5.–30.9. Hallitus päättää käytöstä virallisen käyttöajan ulkopuolella, ja kiireellisissä tapauksissa hallituksen puheenjohtaja voi sallia käytön (keskusteltuaan mahdollisuuksien mukaan hallituksen jäsenten kanssa). Teekkarilakin käyttö lupaa haetaan muun muassa virallisen käyttöajan ulkopuolella järjestettäviin teekkarihäihin.

Teekkarilakkaa saavat käyttää varsinaiset ja vanhat jäsenet. Teekkarilakkaa ei saa luovuttaa henkilölle, jolla sen kanto-oikeutta ei ole, eikä sitä saa käyttää henkilö, jolta lakin käyttö on kielletty.

Teekkarilakki on pidettävä puhtaana ja ehjänä. E. R. Wahlmanin hattuliikkeen valmistamia laadukkaita teekkarilakkeja voi puhdistaa pienemmistä tahroista ja roiskeista. Vanha hyvä keino sametin puhdistamiseen on ranskanleivällä töpöttämällä hankaaminen. Joitakin tahroja voi yrittää poistaa levittämällä sametille ruisjauhoja, jotka hangataan kevyesti nukkaan ja harjataan huolellisesti pois. Nämä keinot auttavat kyllä vain keveämpiin tahroihin. Valkoisesta sametista valmistettua punavuorista lakkaa ei voi pestä sellaisenaan. Vuorin saa toki irti lakista pesua varten, mutta lakin muotoileminen takaisin alkuperäiseen malliinsa onkin vaikeampaa ja tulisi jättää ammattilaisille. Tarvittaessa lakista voi usia pelkän likaantuneen osan kuten päällisen.

Punaviinitahrat, itsenäisyyspäivän nokitahrat sekä kadulle putoamisesta tulevat tahrat ovat yleensä niin ikäviä, että kannattaa suoraan varautua uuden lakin hankkimiseen. Likaista lakkaa ei saa käyttää. Ajan mukanaan tuoma patina onkin sitten asia, johon ei tulisi puuttua.

Nauhat ja merkit

Kutsuissa mainitaan usein juhlapuvun lisäksi akateemiset kunnia- ja ansio-merkit. Näihin kuuluvat sekä kotimaiset että ulkomaiset opiskelijajärjestöjen nauhat ja merkit ja lisäksi valtion myöntämät merkit, sillä yliopistoilla ja korkeakouluilla ei ole henkilökuntaansa varten omia merkkejä.

Akateemiset nauhat

Nauhoja on ylioppilaskunnilla, osakunnilla sekä monilla suuremmilla ainejärjestöillä. TKY:ssa käytössä ovat hallituksen tekniikanpunainen nauha, kahdella vaalealla raidalla varustettu tekniikanpunainen teekkarin nauha sekä Teknologiföreningin puna-kelta-punainen osakuntanauha. (ks. liite 2).

Nauhoja käytetään monenlaisissa erilaisissa tilaisuuksissa, myös iltapukujen ja frakkien kanssa. Nauhoja ei käytetä sotilaspukujen tai muiden virkapukujen eikä kansallispukujen kanssa. Sama säännöstö koskee myös leveitä airutnauhoja. Lipunkantaja ei käytä nauhaa lippua kantaessaan.

Teekkarinauhoja kannetaan oikealta olalta alas vasemmalle lantiolle. Samaa tapaa noudattavat useat kauppatieteelliset opiskelijajärjestöt. Useimpien muiden järjestöjen nauhoja kannetaan eri puolilta, miehet oikealta olalta alas vasemmalle lantiolle ja naiset vastaavasti vasemmalta olalta alas oikealle lantiolle.

Nämä säännöt koskevat myös airutnauhoja: Suomen lipun värisiä airutnauhoja kannetaan mies/nais-sääntöjen mukaan mutta TKY:n airutnauhoja teekkaritapaan oikealta olalta.

Naiset voivat kantaa nauhoja pitkinä tai rusetiksi ommeltuina. Elleivät nauhasäännöt muuta määrää, ovat molemmat tavat rinnakkaiskäytössä. Ulkomaisien nauhojen osalta asia kannattaa aina tarkistaa nauhan antajalta. Pitkään nauhaan voi kiinnittää muita nauhoja rusetteina tai kaikkia nauhoja voi kantaa rusetteina, tärkein ylimpänä. Sopivana nauhojen määränä pidetään korkeintaan kolmea. Kahden tai jopa kolmen pitkän nauhan yhdistelmä ei ole suotava eikä näytä hyvältä.

Eri puolilla kannettavat nauhat aiheuttavat hieman hankaluuksia naisille. Ristikkäin menevät pitkät nauhat eivät taaskaan ole suositeltavin yhdistelmä. Tällöin toista nauhaa tulisi kantaa rusettina; yleensä tärkeintä nauhaa kannetaan pitkinä. On myös mahdollista kantaa molempia nauhoja rusetteina.

Miehet kantavat kaikkia nauhoja pitkinä, koko vartalon ympäri ulottuvina tai vain etuosan mittaisina. Sopiva määrä miehillekin on korkeintaan kolme nauhaa kerrallaan.

Useampien nauhojen keskinäinen järjestys määräytyy eri tavoin. Ylimpänä kannetaan tärkeintä nauhaa. Joskus nauhaohjesääntö määrittelee nauhan paikan esimerkiksi niin, että nauhaa tulee aina kantaa ylimpänä. Näin on usein ylioppilaskuntien nauhojen kohdalla. Tällöin nauhaa on kannettava sääntöjen mukaisesti. Jos kahden nauhan säännöt määräävät molempia kannettavaksi ylimpänä, on toinen jätettävä pois. Jos minkään nauhan säännöt eivät määrää nauhalle paikkaa, voidaan nauhoja kantaa vapaassa järjestyksessä. Tällöin tärkein nauha on ylimpänä.

TKY:n tekniikanpunaista kuntanauhaa ei saa sääntöjen mukaan yhdistää muihin kotimaisiin nauhoihin kunnia- ja ansiomerkinauhoja lukuun ottamatta. Kuntanauhaa voi siis käyttää yhdessä osakunnan ansiomerkin kanssa, kun merkki on kiinnitetty osakuntanauhaan. Pelkkää osakuntanauhaa ilman merkkiä ei saa käyttää yhdessä kuntanauhan kanssa. Ulkomaisia nauhoja saa kantaa,

jos tilaisuudessa on läsnä kyseisen maan edustaja. Teekkarinauhan säännöissä tällaisia rajoituksia ei ole.

Teknologföreningenin puna-kelta-punaista nauhaa ei saa käyttää muiden nauhojen kanssa, eikä siitä saa tehdä ruusukkeita.

On tärkeää huolehtia siitä, että nauhoja kannetaan oikein päin. Symmetriset nauhat ovat aina oikein päin, mutta jo kaksivärisien nauhojen kanssa kannattaa olla huolellinen. Perussääntönä heraldisesti painavin väri on alaspäin, mutta tähänkin sääntöön löytyy poikkeuksia kuten esimerkiksi Helsingin yliopiston Satakuntalaisen osakunnan sini-keltainen nauha, jossa sininen eli painavampi väri onkin ylöspäin.

Uppsalan yliopiston Västmanland-Dala nationin eli V-Dalan sini-hopeisen nauha kantosuunta riippuu osakunnan jäsenen kotimaakunnasta tai ulkomaalaisen kantajan osalta nauhan antaneen henkilön kotimaakunnasta. Molemmat ovat oikein, mutta kantosuuntaa ei voi vaihdella vapaasti.

Kaksi- tai kolmiraitaisesta nauhasta ommellulle rusetille on myös oma sääntönsä. Alimmainen väri on pystysuuntaisessa rusetin keskiosassa ”ulospäin” eli naisten tapaan vasemmalla olalla kannetussa rusetissa edestä päin katsottaessa oikealla, kantajasta pois päin eli ”ulospäin”. Symmetrisen teekkarinauhan kanssa tällaista ongelmaa ei ole.

Kaikkien nauhojen käyttöä säätelevistä säännöistä tärkeimpiä ovat paljaaseen ihoon sekä sopiviin vaatteisiin liittyvät säännöt.

Nauhat eivät saa koskettaa kantajansa paljasta ihoa. Tämä ehdoton sääntö liittyy lähinnä naisten iltapukuihin. Jos puvussa on kapeat olkaimet tai jos puku on täysin olkaimeton, tulisi nauhaa kantaa rusettina. Pitkää nauhaa voi kantaa vain jos se viritetään kulkemaan puvun yläreunasta, ei yli olkapään. Pieni jakku tai bolero peittää paljaat olkapäät, mutta irtonainen huivi ei riitä suojaksi. Rusetti on aina varma tapa kantaa nauhaa, kunhan sitä ei kiinnitetä liian alas tai ylös. Sopiva paikka on noin kämmenen kokoinen alue olkapään alapuolella.

Kuten aikaisemmin mainittiin, nauhoja ei käytetä sotilas- tai virkapukujen kanssa eikä myöskään kansallispuukujen kanssa. Sopimattomia ovat myös haalarit, urheiluasut ja muut epäviralliset asut. Joitakin nauhoja näkee kannettavan farkkujen ja villapaitojenkin kanssa, mutta hyvänä perusrajana voisi pitää siitä asua, jota vapaampiin asuihin nauhat eivät kuulu.

Joillekin aktiivisille ihmisille kertyy nauhoja huomattavasti kolmea yhtä aikaa kannettavaa enemmän. Valitettavasti ei ole tapaa, jolla kaikkia tärkeitä nauhoja voisi käyttää kerralla. Miehillä muiden nauhojen kiinnittäminen pahvilevyyn ja levyn kantaminen rintataskussa ei ole suositeltava tapa. Suositeltava ei ole

myöskään naisilla toisinaan nähty vyötäröltä riippuva nauha, johon kiinnitetään muita nauhoja rusetteina, sillä nauhoja ei ole todellakaan tarkoitettu kannettaviksi polven tienoilla. Tässäkin pätee vanha viisaus muiden kohtelemisesta niin, kuin haluaisi itseään kohdeltavan.

Joskus mukaan tulee myös erilaisilla epävirallisilla ansioilla saatuja nauhoja, joita ei ole myöntänyt asiaankuuluva taho. Nauhoja saa kantaa vain, kun ne on myöntänyt kyseisen järjestön virallinen edustaja. Näitä epävirallisia nauhoja on nähty frakkien vuorissa tai alushameeseen kiinnitettyinä. Kumpaakaan tapaa ei voi suositella, vaikka hauskoja muistojahan ne ovat.

Merkit

Merkkejä jakavia opiskelijajärjestöjä ovat ylioppilaskunnat, osakunnat ja monet killat sekä erilaiset harrastusjärjestöt kuten kuorot. Näitä merkkejä voi kantaa samanaikaisesti, elleivät merkkisäännökset sitä rajoita tai kiellä. On kuitenkin tärkeää muistaa, että kaikkia omistamiaan merkkejä ei ole pakko kantaa samalla kerralla. Arvostetut ansio- ja kunniamerkit eivät myöskään aina sovi yhteen kaikenlaisten hauskojen epävirallisten merkkien kanssa. Merkkien määrä ja laatu kannattaakin suhteuttaa tilaisuuden ja pukeutumisen luonteeseen. Suomeen ei ole vielä levinnyt Lundin yliopiston osakuntien tapa juhlistaa kaikenlaisia tilaisuuksia omalla mitalilla tai merkillä. Ahkerimmilla lundilaisilla onkin mitaleja frakin etupuolen lisäksi myös selkään ja liepeisiin kiinnitettyinä. Ja heidän saapumisensa kyllä kuulee.

Ylioppilaskunnat myöntävät ansio- ja kunniamerkkejä omille jäsenilleen sekä ansioituneille vaikuttajille. TKY:n merkistön kuvauksiin ja merkkien käyttöön voi tutustua liitteessä olevien merkkisääntöjen pykälissä 21–35.

Osakunnat myöntävät myös kunnia-, ansio- ja harrastusmerkkejä sekä monenlaisia epävirallisempiakin merkkejä, kuten emännän- tai isännänmerkit ja erilaiset merkkikunnat.

Useilla killoilla on omat ansio- ja kunniamerkit, joita käytetään niiden sääntöjen mukaisesti akateemisissa tilaisuuksissa. Jäsenyyttä osoittavia pinssejä voi käyttää kaikissa tilaisuuksissa, joissa pukeudutaan vähintään yhdistelmäpukuun. Kiltujen merkeistä on enemmän tietoa liitteessä.

Valtion merkit

Yliopistoilla ja korkeakouluilla on henkilökuntaansa varten käytössä valtion ansio- ja kunniamerkit. Näiden merkkien käyttöohjeita kannattaa kysyä merkin myöntäjältä tai tutustua alan kirjallisuuteen. Opiskelijoilla tällaisia merkkejä ei yleensä ole.

Airut

Airuet ovat juhlien ja tilaisuuksien järjestäjien oivallisia apulaisia, jotka yleisesti ottaen ohjaavat ja neuvovat ihmisiä oikeisiin paikkoihin oikeaan aikaan sekä auttavat monenlaisissa seremonioissa ja järjestelyissä. Eriytynein yksittäinen airuttehtävä on lippuairuena toimiminen.

Airuiden on oltava valmiina auttamaan vieraita, etenkin vanhempia ja huomommin liikkuvia henkilöitä. Vanhempien ihmisten auttamiseen on aina oltava riittävästi aikaa, ja varsinkin naulakoilla ja mahdollisilla portaililla on oltava riittävästi airuita.

Airuet toimivat yleensä pareina. Perinteisesti airutparissa on nainen ja mies tai kaksi miestä, mutta nykyään tuskin on mitään syytä, miksi kaksi naista eiväts voisi olla airutpari. Miehen ja naisen muodostamassa airutparissa nainen on miehen oikealla puolella niin, että edestä päin airutparia katsottaessa nainen on vasemmalla ja nauhat muodostavat A-kirjaimen. Oviairuiden kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että naisen ja miehen on vaihdettava paikkoja keskenään vieraiden saapumisen ja poistumisen välillä, jotta he olisivat keskenään oikein päin edestä päin katsottaessa, kun vieraiden kulkusuunta muuttuu. Kun miespuolisen airueen naispuolinen pari on aina hänen oikealla puolellaan, on tilanne kunnossa. Samaa sukupuolta olevilla pareilla tätä ongelmaa ei onneksi ole (ks. liite 2).

Erlaisia nauhoja käyttäviä airuita ei voi yhdistää pariksi esimerkiksi ovelle. Molemmilla on oltava sinivalkoinen nauha tai saman järjestön nauha. Sini-valkoista nauhaa kannetaan sininen puoli alaspäin.

Airuet eivät käytä airutnauhoja ruokaillessaan tai tanssiessaan. Nauha ei saa missään tapauksessa koskettaa paljasta ihoa olkapäillä, selässä tai rinnalla. Pahimmassa tapauksessa airut on vaihdettava, joskus taas riittää suuren huivin tai jakun hankkiminen.

Airuen asuun ei koskaan kuulu minkäänlaista laukkaa, eikä varsinkaan ulkotilaisuuksissa reppua. Airutnauhoja ei käytetä sotilaspuokujen kanssa eikä kansallispuvun kanssa lippuairuena. Muissa tehtävissä oleva airut voi yhdistää airutnauhan kansallispukuun. Airutnauha edellyttää siistiä ja sopivan arvokasta asua, ei urheiluasuja tai työvaatteita.

Airut pukeutuu tilaisuuden mukaan. Iltapukujuhliissa airuella on frakki tai iltapuku kuten muillakin osallistujilla. Naisairuen puvun väri on vapaa, mutta puvun on oltava niin umpinainen, että airutnauha ei mitenkään kosketa paljasta ihoa. Muissa tilaisuuksissa miesairuet pukeutuvat tummaan pukuun tai yhdistelmäpukuun, naiset mieluummin tummasävyisiin mekkoihin tai jakkupukuihin. Tummasävyinen pukeutuminen sopii lähes kaikkiin tilaisuuksiin. Vain hautajaiset, promootiot ja muut vakavat akateemiset tilaisuudet vaativat täysin mustaa asua.

Airuen asuun kuuluu usein myös tekkarilakki. Koska lakki kuuluu osana airueen asemaa osoittavaan pukeutumiseen yhdessä airutnauhan kanssa, ei sitä oteta pois edes kirkossa tai Maamme-laulun aikana, vaikka muut tekkari-miehet niin tekisivätkin. Toisena syynä tähän menettelyyn on airuiden tasavertainen asema: sekä mies- että naisairuet käyttäytyvät yhtenäisesti hatun osalta. Mutta syödessään ja tanssies- saan airut ottaa lakkinsa pois.

Airutnauhojen on oltava aina edustavassa kun- nossa, puhtaita ja sileitä. Nauhoja kannattaa säilyttää pahvirullan ympärille rullattuina, ja niistä on poistettava kiinnitykseen käytettävät hakaneulat välittömästi käytön jälkeen. Nauhan voi kiinnittää olalta vaatteeseen mahdollisim- man huomaamattomasti hakaneulalla. Muualta nauha ei kannata kiinnittää, sillä sen tulee las- keutua kauniisti. Pehmeät ja riittävän pitkät airutnauhat kiinnitetään kauniilla solmulla lantiolta. Useimmat sinivalkoiset airutnauhat ovat niin jäykkiä, että solmiminen on mahdotonta, joten nauha on kiinnitettävä huomaamattomasti hakaneulalla ristiin lantiolle.

Lipun kantaminen

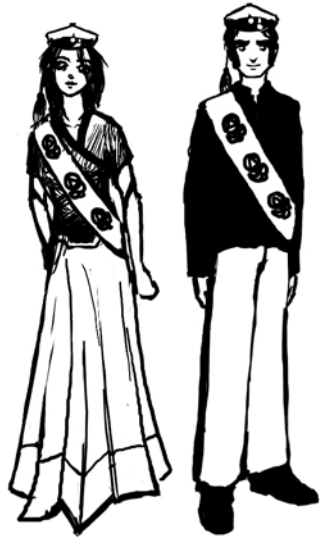
Lipunkantaja ei kanna mitään nauhoja suoritaessaan tehtäväänsä, ei airutnauhoja eikä edes järjestönauhoja. Nauhat voi kiinnittää asuun vasta, kun lipunkantaja on vapautunut tehtä- västään.

Lipulla tervehditään kallistamalla sitä hieman, mutta ei kuitenkaan niin paljon, että lippu kosketaisi lattiaa. Sopiva kallistuskulma on noin 35–45 astetta. Suomen lippu kunnioittaa Maamme-laulua, järjestöjen liput taas sekä Maamme-laulua että järjestön omaa laulua tai maakuntalauluja. Kaikki liput kunnioittavat vai- najia ja valtion päämiestä.

TKY:n lipunkantajalla ja airuilla on tekkari- lakit, airuilla on myös ylioppilaskunnan airut- nauhat (ks. liite 2).

Suomen lipun ja useimpia mui- takin airutnauhoja kannetaan kuvan mukaisesti.

TKY:n airutnauhaa kantavat miehet ja naiset samalla tavalla

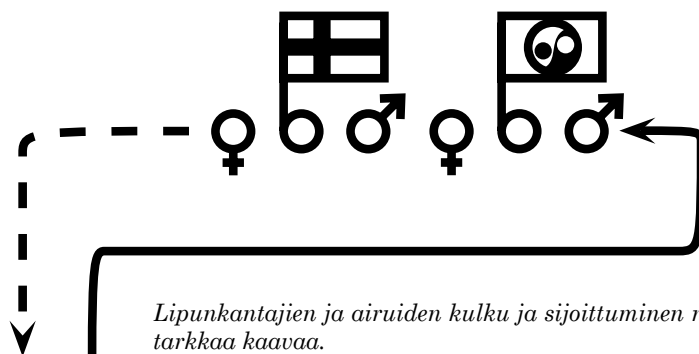
Lipunkantaja pitää lipputankoa vartalonsa vasemmalla puolella. Lipunkantajalla on vastuullaan lipun arvokas kohtelu. Lippu ei saa takertua oven peliin tai ulkona oksiin, se ei saa osua maahan eikä sitä saa antaa kohdella halventavasti.

Lipunkantajalla ovat apuna lippuairuet, jotka ovat kaksi airutnauhoja kantavaa henkilöä. Lippuairuet suojelevat lippua ja estävät sitä tarttumasta mihinkään tai osumasta lattiaan. Lipusta huolehtiminen on tärkeää varsinkin oviaukoissa ja kattokruunujen kohdalla. Tarvittaessa airut tarttuu lippuun kädellään. Airuista enemmän edellisessä luvussa. Suomen lipun kanssa airutnauhat ovat sinivalkoiset, järjestölipun kanssa järjestön omien värien mukaiset tai sinivalkoiset.

Lippuairuilla ei ole koskaan laukkuja, eivätkä he myöskään kannaa soihtuja itsenäisyyspäivän kulkueessa. Sopivin päällysvaate airuelle itsenäisyyspäivänä on pitkä, tummasävyinen takki. Lyhytkin tumma takki käy, mutta toppatakit, kansitakit ja öljykangastakit eivät ole tehtävään sopivia.

Lipunkantaja ei yleensä käytä hansikkaita sisällä. Jos hansikkaita käytetään, ovat ne valkoiset, ja kaikilla lipunkantajilla on yhtenäisyyden vuoksi oltava hansikkaat. Valkoisia hansikkaita käytetään myös ulkotilaisuuksissa paitsi hautajaisissa, joissa hansikkaat ovat mustat. Itsenäisyyspäivänä useimmilla lipunkantajilla on tummat hansikkaat tilaisuuden vakavasta luonteesta johtuen. Lipunkantajalla tulisi olla mahdollisimman siisti asu: sisäjuhliissa frakki tai tumma puku, kesäaikaan ulkona puku, talvisaikaan pitkä tumma takki.

Juhlissa saliin saapuu ensin Suomen lippu, sitten järjestölippu. Lippujen saaminen oikeassa järjestyksessä oikeaan paikkaan vaatii etukäteen sovitun kore-

Lipunkantajien ja airuiden kulku ja sijoittuminen noudattaa tarkkaa kaavaa.

ografin, jotta tilanne näyttäisi hallitulta. Liput saapuvat saliin seuraavassa järjestyksessä: Suomen lipun naisairut, Suomen lippu, Suomen lipun miesairut, järjestölipun naisairut, järjestölippu, järjestölipun miesairut. Liput kulkevat oikean sijaintipaikan edestä ohi ja tekevät u-käännöksen vasemman kautta takaisin, jolloin airuet ovat edestä päin katsottuna suoraan oikeilla paikoillaan ilman sen kummempia paikanvaihtoja. Poistuttaessa kierrosta ei enää tarvita, vaan liput poistuvat suoraan taas Suomen lipun naisairuen johdolla. Tätä koreografiaa on sovellettava käytettävissä olevan tilan muodon mukaan. Suoraan edestä päin katsottuna on Suomen lippu vasemmalla. (ks. liite 2).

Lippujen käytölle pöytäjuhlissa on monenlaisia tapoja, parempia ja vähemmän hyviä. Liput saapuvat ja poistuvat salista airuiden suojaamina. Yleisö seuraa seisaaltaan katseellaan sekä saapuvaa että poistuvaa Suomen lippua. Lippujen saapuminen ja poistuminen voidaan kuuluttaa, jotta ihmiset ehtivät nousta seisomaan. Usein liput poistuvat salista viimeistään virallisten puheiden loputtua ja ennen kahvia, sillä railakkaimpia juomalauluja ei ole tapana laulaa varsinkaan Suomen lipun ollessa vielä salissa. Miniminä voidaan pitää sitä, että liput viipyvät salissa mahdollisen puheen isänmaalle sekä Maamme-laulun ajan. Lippujen varhainen ja hallittu poistuminen osoittaa sopivaa kunnioitusta lipuille sekä antaa merkin virallisimman osan päättymisestä.

Vanhat tanssit

Suurimmissa juhlissa kuten vuosijuhlissa löytyy illalliskortista tanssilista. Tanssikortti voi olla myös aivan erillinen. Tämä lista ei kerro ainoastaan kapaleiden soittojärjestystä, vaan se on tarkoitettu tanssien varaamiseen. Ja varauksen muistamiseen! Tanssit on yleensä merkitty pareittain eli vanha tanssi ja valssi. Tanssit varataan myös pareina eli vanha tanssi ja sitä seuraava valssi tanssitaan saman henkilön kanssa. Poikkeuksen tekee vain viimeinen valssi, joka on erillään.

Tanssit varataan kirjoittamalla nimi korttiin aina tanssien kohdalle. Mies kirjoittaa nimensä naisen korttiin, nainen vastaavasti miehen korttiin. Tanssikortti ei siis ole muistilappu, johon jokainen itse kirjoittelee nimiä, vaan muisto haus-kasta juhlasta.

Tanssien varaamisen voi aloittaa vaikka heti, kun tanssikortti on kädessä. Alkuruuulle tulee kuitenkin antaa ruokarauha. Turha aikailu ei kannata, jos tietää, kenen kanssa haluaisit tanssia. Ensimmäinen tanssi eli poloneesi tanssitaan valsseineen oman pöytäseuralaisen kanssa. Poloneesi on niin helppo tanssi, että tästä ei pitäisi syntyä kenellekään ongelmaa. On hyvin epäkohteliasta jättää poloneesi tanssimatta ja keskittyä sen sijaan gin toniciin baaritiskillä.

Meillä tanssittavat vanhat tanssit ovat vanhoja hovi- ja ylhäisötansseja jopa satojen vuosien takaa. Yleisimmät ovat poloneesi, Pas d'Espagne, Pas de Quatre, Cicapo ja Mignon. Harvemmin tanssittavia ovat Krakowiak ja Chaconne sekä Pas des Patineurs. Välitanssina on aina valssi, joko englantilainen tai wieniläi-

nen. Lopetustanssina on perinteisesti Grande Valse, jopa 12-minuuttinen orkes-terivalssi. Perinteisesti vanhat tanssit tanssittiin aina nopean ja hitaan tanssin vastapareina. Niinpä nopea Krakowiak oli rauhallisen ja arvokkaan poloneesin reipas vastatanssi.

Vanhat tanssit aloittava poloneesi on vanhoista tansseista akateemisin, sillä se kuuluu myös promootion tansseihin. Rauhallisesti etenevä kulkuetanssi perustuu erittäin yksinkertaisiin askeliin, mutta saa juhlavuutta erilaisista kuvioista, joiden aikana tanssijat muodostavat jopa 16-henkisiä rivejä. Suuremmassa poloneesissa tarvitaankin erillistä tanssinohjaajaa, joka huolehtii kuvioiden muodostamisesta. Poloneesin loppukuviossa jäävät miehet ja naisille omille seisustoilleen ensimmäistä valssia varten.

Muita rauhallisempia vanhoja tansseja ovat monenlaisina erilaisina versioina tanssittava Pas de Quatre sekä valssinomainen Mignon, kansanomaisen kehuvalssin huomattavasti hitaampi ja arvokkaampi versio. Pas de Quatressa on monia erilaisia askelkuvioita jotka vaihtelevat todella helposta lähes akrobatiaan. Näiden erilaisten askelsarjojen yhdistelmät vaihtelevat suurestikin järjestystä toiseen ja aiheuttavat hilpeää sekaannusta tanssilattialla, kun jokainen yrkkii tanssimaan omalla tavallaan.

Reippaampaa menoa tanssilattialla tarjoavat Pas d'Espagne, Cicapo sekä Krakowiak. Cicapo on reipas marssitempoinen kehätanssi, jota tanssitaan perhosotteella eli mies naisen takana. Askeliltaan Cicapo on riemastuttavan helppo. Krakowiak taas antaa jokaiselle tanssijalle mahdollisuuden kiertää tanssilattiaa laukka-askelin niin hurjasti, kuin tila vain sallii, ja sen jälkeen hypellä yhdellä jalalla sekä tömistellä tomerasti. Näihin verrattuna Pas d'Espagne vaikuttaa kesyiltä, mutta tarjoaa tanssillisen haasteen suunnanvaihtoineen ja riipeine askelkuvioineen.

Tanssilattian perusetiketti on helppo, mutta unohtuu usein. Mies vie tanssilattialla, ja sujuva eteneminen on hänen vastuullaan. Jos mies haluaa välttämättä törmäillä tanssilattialla muihin pareihin, menköön hän itse edellä ja kestäköön itse aiheuttamansa kolhut. Herrasmies ei millään muotoa käytä seuralaistaan suojakilpenä. Muutenkin on suotavaa kiinnittää seuralaiseen huomiota tanssin aikana esimerkiksi katsomalla häntä eikä ainoastaan omia jalkoja. Jalkavirheitä pyydetään anteeksi välittömästi; niitä sattuu kaikille varsinkin ruuhkaisuilla lattioilla. Kun askeleet sekoavat, otetaan hetki rauhallisesti ja aloitetaan uudestaan. Askeleiden pituuden kannalta kannattaa ottaa huomioon seuralaisen iltapuvun malli, sillä kapeassa puvussa liikkuminen on huomattavasti hankalampaa kuin leveähelmaisessa.

Parit tanssivat valssia kiertämällä salia samaan suuntaan, yleensä helpompaan tanssisuuntaan eli vastapäivään. Näin kaikilla on hauskenpää ja helpompaa. Yksikin vastavirtaan sohlaava pari tekee kaikkien tanssista ahdasta ja hankalaa.

Vanhoihin tansseihin kuuluvat kohteliaat eleet, tervehdykset ja nyökkäykset sekä tietysti hymyt. Tanssin kuvioiden edetessä parit kohtaavat ja erkanevat. Nyökkäys sopii molempiin tilanteisiin. Kun molempia käsiä ei tarvita, pitää nainen vapaalla kädellä pukunsa helmasta kiinni, mies taas pitää kättään housujen sivusaumalla. Vapaalla kädellä sohiminen ei kuulu vanhoihin tansseihin.

Mies laittaa hansikkaat käsiinsä tanssia varten, ja nainen jättää laukkunsa turvalliseen paikkaan tanssin ajaksi. Tämä koskee myös mukavasti mukana kulkevaa olkalaukkua, sillä on paljon helpompaa ja tyylikkäämpää tanssia ilman laukkuja.

Laulut

Yhteislaulu kuuluu tärkeänä osana akateemisiin juhliin, niin suurimmille juhlaillallisille kuin vapaamuotoisemmille sitseillekin. Laulunjohtajan, tai lukkarin, virka on yksi vanhimpia nimikkeitä opiskelijajärjestöissä. Alkuperäinen nimike on magister cantandi, sillä viran haltijalle kuului yhteisen laulun johtamisen lisäksi myös laulujen opettaminen.

Lukkari huolehtii siitä, että oikeat laulut lauletaan oikeissa paikoissa. Ja että laulua riittää juhlissa. Laulun aluksi lukkari järjestää saliin hieman hiljaisuutta, vaikkapa gongin iskulla. Laulun nimen ja mahdollisen laulukirjan nimen kuuluttamisen jälkeen laulu alkaa lukkarin merkistä. Merkeillä osoitetaan myös laulun tempoa sekä voimakkuutta. Laulajien olisikin hyvä seurata lukkarin merkkejä.

Juhlissa syntyy myös spontaaneja laululiikkeitä vaikkapa pöytäkunnittain. Tällöin on huolehdittava, että laululla ei häiritä ohjelmaa, puheita tai lukkarin tehtävien hoitoa.

Lauluvalikoima on laaja ja vaihteleva. Selkeimpiä ryhmiä ovat ylioppilas- ja teekkarilaulut, juomalaulut, kansanlaulut ja kevyemmät laulut. Laulut vaihtelevat järjestöstä toiseen. Uusia suosikkeja tulee ja vanhat katoavat, joskus taas historiaan siirtyneet laulut palaavat takaisin aktiivivalikoimaan. Laulujen seikkailuja on hauska seurata vanhoista ja uudemmistakin laulukirjoista.

Ylioppilaslaulujen klassikko on osittain keskiajalta peräisin oleva ”Gaudeamus igitur”, joka saavutti nykyisen asunsa 1800-luvulla Saksassa. Suomessa laulua lauletaan ylioppilasjuhlissa sekä akateemisissa tilaisuuksissa, yleensä neljän säkeistön mittaisena. Säkeistön ”Vivat academia...” tai ”Vivat polytechnicum...” aikana istuvat paikalla olevat professorit, säkeistön ”Vivant omnes virgines...” aikana istuvat taas kaikki paikalla olevat naiset, joille miehet laulavat. Viimeisen säkeistön ”Pereat tristitia...” aikana kilistetään laseja ja kuppeja kohdassa ”... atque irrisores”.

Ylioppilaslauluihin kuuluu myös teekkarilauluksi muokattu ”Takki pois”, joka on alunperin Risto Vuorjoen vuonna 1932 tekemä reipas ylioppilaslaulu Pohjois-Pohjalaisen osakunnan 25-vuotisjuhliin. Monista muista lauluista poiketen tee-
mana ei ole katoava nuoruus ja lähestyvä vanhuus, vaan iloinen juhliminen ja laulun riemu.

Juomalaulujen suurimman ryhmän muodostavat erilaiset snapsilaulut, joista hyvin suuri osa on ruotsalaista perua. Osa lauluista lauletaan ruotsiksi, osalle on syntynyt toimiva suomennos ja onpa mukana useita aivan suomalaisiakin lauluja. Suuri osa snapsilauluista on lyhyitä ja nasevia vanhojen tuttujen laulujen uudelleensoitoituksia, eivätkä turvassa ole uskonnollisettekaan laulut. Samankaltaisen oman ryhmänsä muodostavat punssilaulut.

Viinilauluista kauneimpia ovat ruotsalaisen Carl Michael Bellmanin laulut, joissa joskus perin synkät sanat liittyvät kepeään melodiaan. Yleisimmin laulettuja ovat ”Måltidssång 21”, joka alkaa sanoilla ”Så lunka vi så småningom”, sekä suomennoksista ”Unkarin viiniä”. Yleisjuomalaulujen suosikkeja ovat ”Kaks’ kisäillä” ja saksankielinen ”Trink, trink” jonka säkeistöjen väleihin sujahtaa hyvin ”Jos eukkosi kieltää sua juomasta”.

Hyviä kysymyksiä vastauksineen

Mihin laukku laitetaan pöydässä?

Olisi mukavaa, jos tuolien selässä olisi pieni kori iltalaukkuja varten, mutta niin kauan kun näitä koreja ei ole, on pakko tulla toimeen muuten. Hihnallisen laukun saa roikkumaan tuolin selkänöjasta, mutta hihnattomat laukut ovatkin hankalampia. Laukkua ei saa laittaa pöydälle, sylissä sitä on melko mahdotonta saada pysymään ja lattialle laitettua laukkuja saakin sitten tarvittaessa etsiä useammankin pöydän alta. Potkittu laukku ei myöskään näytä enää kovin juh-
lavalta.

Onko olemassa hyviä ratkaisuja? Sattuma voi tulla avuksi, jos istumapaikka on esimerkiksi ikkunalaudan, baaritiskin tai jonkinlaisen tason kohdalla. Muuten voikin olla helpointa jättää laukku naulakkoon pöytäosuuden ajaksi. Aina voi myös pyytää kavaljeeria ottamaan pari tärkeintä esinettä taskuihinsa - sallittu määrä riippuu kavaljeerin sietokyvystä. Rajoihin on mahtunut yleensä puuteri-
rasia ja huulipuna.

Pitääkö frakin kanssa käytettävien lakerikenkien olla nauhalliset?

Ei todellakaan, eikä kenkien päiväjuhlissa tarvitse olla edes kiiltonahkaa eli lakeria. Mutta nykyään saatavilla on vain nauhallisia kiiltonahkakenkiä; muiden mallien löytyminen on silkkaa sattumaa ja onnea. Miesten pukeutumisen klas-
sikkoteos, Bagheeran ”Luomakunnan herra” toteakin, että frakin kanssa käy-

tettävät kiiltonahkakengät voivat olla ”kangasvartiset, napitettavat tahi matalat - tanssiaisissa ns. pumps’it”. Pumps’eilla tarkoitetaan nauhattomia kenkiä, jotka vain sujutetaan jalkaan. Kangasvartiset nappikengät frakin jalkineina ovat jo kadonneet historian vaatekaappeihin, onhan kirjakin peräisin 1920-luvulta.

Haluan esittää juhlassa tervehdyksen, miten toimin?

Ota juhlasta kiinni jo etukäteen ja selvitä, missä tervehdykset esitetään. Varsinkin suurimmissa juhlissa on usein erillinen päivätilaisuus tervehdyksen esittämistä varten. Siten iltatilaisuus ei pääse venymään liikaa. Joskus tervehdykset esitetään alku-cocktailin aikana, joskus taas vasta aterian päätteeksi vapaassa sanassa. Kaikkien tervehdyksen esittäjien on varattava vuoro juhlasta. Paras tervehdys on lyhyt ja mielellään hauska. Se esitetään selkeästi ja niin, että kaikki sen kuulevat.

Liite 1

Ylioppilaskunnan juhlia

Syys-lokakuun vaihde	Lakinlaskijaiset
Marraskuu	TKY:n vuosijuhlat
6.12.	Itsenäisyysjuhla
Laskiaistiistai	Pulkkamäki Ullanlinnanmäellä
	Gravitaatio
1.5.	Wappu, jos Fuksimajuri suo

Teknologföreningen eli TF

TKK:n ruotsinkielinen osakunta

Årsfest, muita vakiojuhlia Storphester, Julphesten, Chalmerspex ja Kårspexet sekä vaihtelevateemainen syyssitsi.

TF:llä on kultainen ja hopeinen kunniamerkki, ansiomerkki, Stavans kamratskapmärke sekä rintamerkki ja hammasratas.

Haalari on viininpunainen.

Fysikkokilta eli FK

Vuosijuhla Fuusio, muita vakiojuhlia Fysikalen ja Fysikerfest vuorovuosina.

Killalla on oma kunniamerkki.

Haalari on valkoinen.

Puunjalostajakilta eli PJK

Vuosijuhla Kuumahionta, muita vakiojuhlia pikkujoulut ja WPK-sitsi.

Killalla on seuraavat merkit: kunniamerkki, ansiomerkki, raatimiehen merkki ja jäsenmerkki.

Haalari on keltainen.

Arkkitehtikilta eli AK

Vuosijuhla Wähäjoulu, vakiojuhla Halloween.

Killalla on haalarimerkki.

Haalari on valkoinen.

Automaatio- ja systeemitekniikan kilta eli AS

Vuosijuhla Stimulaatio, muu juhlaperinne kehitteillä.

Haalari on violetti.

Kemistikilta eli KK

Vuosijuhla Kondensaatio, muita vakiojuhlia piKKujoulut ja WPK-sitsi.

Killalla on kultainen ja hopeinen ansiomerkki sekä kunniamerkki.

Haalari on punainen.

Koneinsinöörikiilta eli KIK

Vuosijuhla Kuuban Yö, muita vakiojuhlia Bordelli, KIKkujoulut, Phuksi- ja Lakisitsit sekä Suomibileet.

Killalla on kultainen ja pronssinen ansiomerkki (annetaan luopuvalle hallitukselle ja virkailijoille) sekä muina huomionsoituksina Tuoppi ja Nahkakantinen Wirsu. Lisäksi ulkoisina tunnusmerkkeinä puheenjohtajan kääty, isännän avain, emäntien viitat ja oltermannin sauva.

Haalari on pinkki.

Maanmittarikiilta eli MK

Vuosijuhla Kevätpäiväntasaus, muita vakiojuhlia Laulukoe- ja hallituksenvaihtositsit.

Killalla on kultainen ansiomerkki.

Haalari on musta.

Rakennusinsinöörikiilta eli IK

Vuosijuhla Hermannisitsi, muita vakiojuhlia 1/2Hermanni, fuksiaiset, RILkamat, pIKkujoulut ja laulusitsit.

Killalla on kultainen jäsenmerkki (entisille ja nykyisille raatilaisille) ja hopeinen jäsenmerkki.

Haalari on tummansininen.

Sähköinsinöörikiilta eli SIK

Vuosijuhla Potentiaalin Tasaus, muita vakiojuhlia syyssitsit, pikoJoule ja ÖhlhäfV.

Killalla on kultainen ja hopeinen ansiomerkki PRO-SIK.

Haalari on valkoinen.

Tietokiilta eli TiK

Vuosijuhla Muistinnollaus, vakiojuhla CänniBalls.

Killalla on ansiomerkki ProTiK sekä pränikkä, josta on kolme versiota: kultainen (mm. hallitukselle), hopeinen (perustajajäsenillä) ja pronssinen (muut jäsenet).

Haalari on musta.

Tuotantotalouden kiilta Prodeko

Vuosijuhla Diskonttaus, muita vakiojuhlia ovat Sikajuhlat, kevät- ja syyssitsit, pikkujoulut, grillibileet, Paikka x ja Varaslähtö.

Killalla on kunniahalko ja exquhalko, kultainen hallituspinssi, sekä hopeinen kiltalaisen pinssi.

Haalari on valkoinen, lahkeet ja hihat sateenkaaren väreissä.

Vuorimieskiilta eli VK

Vuosijuhla, muita vakiojuhlia vappulounas, rapujuhlat, WPK-sitsi sekä Bergspex.

Killalla on kunniajäsenille kultainen merkki lehvillä, oltermannille kultainen merkki ja kiltalaisille hopeinen merkki.

Haalari on sähkönsininen.

Liite 2

Teknillisen Korkeakoulun Ylioppilaskunnan merkki- ja lippusäännöt

Lahjakirjallaan toukokuun 10. päivältä 1921 on Teknillisen Korkeakoulun Ylioppilasyhdistys lahjoittanut Teknillisen Korkeakoulun Ylioppilaskunnalle lippunsa, lakkinsa ja kunniamerkinsä.

I Luku. Ylioppilaskunnan lippu

1§ Ylioppilaskunnan lipun pohjaväri on tekniikanpunainen ja koristeaiheena siinä on keltaisella kirjailtu ylioppilaskunnan merkki keskellä sekä lipun pituus-suuntaan kulkevat kolme (3) lehtiaiheista ornamenttinauhaa. Lippuun kuuluu kaksi (2) keltaista tupsua. Lipputangon pää on pronssista valettua tekniikan ratasta kantava naisfiguuri.

2§ Lippua käytetään ylioppilaskunnan toimeenpanemissa juhlatilaisuuksissa ja kunnianosoituksissa, milloin hallitus tai kiireellisissä tapauksissa hallituksen puheenjohtaja, mikäli mahdollista neuvoteltuaan hallituksen jäsenten kanssa, niin päättää.

3§ Lippua kannetaan aina sen omassa tangossa. Ilman suojusta kuljettaessa seuraa lippua kahden teekkarin lippuvartio.

4§ Lippu tekee kunniaa valtion päämiehelle, kansallislaululle ja vainajille siten, että se hitaasti lasketaan 45° kulmaan ja välittömästi tämän jälkeen nostetaan ylös. Lippu tekee kunniaa myös polyteknikkojen marssille.

5§ Lipunkantajan ja -vartion varamiehineen nimittää hallitus.

6§ Lippu säilytetään Dipolissa ja sen kunnosta ja hoidosta vastaa pääsihteeri.

7§ Lipunkantaja ja lippuvartio käyttävät aina teekkarilakkia, lisäksi lippuvartiolla on ylioppilaskunnan airutnauha.

II Luku. Teekkarilakki ja Teekkarinauha

8§ Näin sanoo TKY:n sääntökokoelma (1.3.1992) teekkarilakin käytöstä:

Lakkia ovat oikeutettuja käyttämään varsinaiset ja vanhat jäsenet, ellei TKY:n hallitus ole heiltä lakin käyttöä kieltänyt.

9§ Hallitus voi antaa lakin käyttöoikeuden muillekin kuin edellä mainituille henkilöille. Ylioppilaskunta ja osakunta antavat uusille jäsenille lakinkäyttöoikeuden, kuitenkin aikaisintaan seuraavana vappuna ylioppilaskuntaan liittymisen jälkeen.

10§ Lakkia käytetään toukokuun 1. päivästä syyskuun 30. päivään, mutta muinakin aikoina voi hallitus erikoisissa tapauksissa sallia lakin käytön. Kii-reellisissä tapauksissa voi hallituksen puheenjohtaja, mikäli mahdollista neuvo-teltuaan hallituksen jäsenten kanssa, päättää lakin käytöstä.

Teekkarilakkia käytetään kuten lakkia yleensä, älköön kuitenkaan vajavaisen tai likaisen asun yhteydessä.

Lakkia ei saa luovuttaa henkilölle, jolla ei ole teekkarilakin kanto-oikeutta.

11§ Teekkarinauha on 20 mm levyinen, kahdella 3mm leveällä valkoisella raid-alla varustettu tekniikanpunainen nauha. Raidat ovat nauhan suuntaiset, yksi kummallakin reunalla 1mm etäisyydellä reunasta.

12§ Teekkarinauhaa käyttävät ylioppilaskunnan osakuntaan kuulumattomat jäsenet akateemisissa juhlatilaisuuksissa sekä ylioppilaskuntaa edustaessaan.

III Luku. Ylioppilaskunnan kuntanauha

13§ Ylioppilaskunnan kuntanauha on 25mm levyinen, kolmella kullanvärisellä kunnan merkillä varustettu tekniikanpunainen nauha. Merkkien halkaisija on 20mm ja niiden keskinäinen etäisyys on 60mm.

14§ Kuntanauhaa käytetään ylioppilaskuntaa virallisesti edustettaessa sekä hallituksen merkin yhteydessä.

15§ Kuntanauhaa kannetaan siten, että se kulkee 45° kulmassa vinosti oike-
alta olkapäältä rinnan yli. Miehet kantavat sitä juhlapuvussa liivin alla, arkipu-
vussa liivin päällä.

16§ Samanaikaisesti kuntanauhan kanssa älköön kannettako muita kotimaisia nauhoja kuin kunniamerkki- ja ansiomerkinauhoja. Ulkomaisia nauhoja saa käyttää mikäli ao. maan edustaja on tilaisuudessa läsnä. Kuntanauhaa ei saa luovuttaa ylioppilaskuntaan kuulumattomalle.

IV Luku. Airutnauhat

17§ Ylioppilaskunnan airutnauha on 150 mm levyinen kolmella kullanvärisellä ylioppilaskunnan merkillä varustettu tekniikanpunainen nauha. Merkkien hal-kaisija on 65 mm ja niiden keskinäinen etäisyys 120 mm.

18§ Airutnauhaa kantavat lippuvartio sekä airuet ylioppilaskunnan juhlatilai-suuksissa. Hallitus voi erikoisissa tapauksissa päättää airutnauhan käyttämi-sestä muissakin tilaisuuksissa.

19§ Airutnauha sidotaan siten, että se oikealta olkapäältä kulkee vinosti rinnan yli.

20§ Airutnauhat säilytetään ylioppilaskunnan toimistossa ja niistä vastaa pää-sihteeri.

V Luku. Ylioppilaskunnan merkki

21§ Ylioppilaskunnan kullatun merkin muodostaa hammaspyörä puoleksi tammenlehväsepeleeseen ympäröimänä, hammaspyörän keskellä on kolmioviivotin, vasara, harppi ja sisätulkki.

Merkkiä on kahta kokoa, toinen läpimitaltaan 15 mm, jota käyttävät ylioppilaskunnan jäsenet ja toinen läpimitaltaan 21 mm, jota käyttävät osakunnan jäsenet.

22§ Metallista ylioppilaskunnan merkkiä käytetään kiinnitettynä teekkari-lakin reunukseen.

23§ Ylioppilaskunnan merkkiä voidaan käyttää painettuna hallituksen luvalla.

VI Luku. Hallituksen merkki

24§ Hallituksen merkki on kultainen ja sen muodostaa halkaisijaltaan 18 mm suuruinen hammaspyörä, joka on alapuoleltaan puoleksi laakerisepeleeseen ympäröimä. Keskellä hammaspyörää on valtikka.

25§ Merkkiä saavat käyttää edustajiston puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja hallituksen jäsenet sekä näitä virkoja aikaisemmin hoitaneet.

26§ Hallituksen merkkiä käytetään ainoastaan kuntanauhaan kiinnitettynä.

27§ Puheenjohtajat ja hallituksen jäsenet käyttävät toimikautenaan arkioloissa hallituksen pienoismerkkiä, joka on hallituksen merkin pienennys, halkaisijaltaan 10 mm. Pienoismerkit siirtyvät hallituksen vaihdon yhteydessä uuden hallituksen jäsenille.

VII Luku. Ansiomerkit

28§ Kultaisen ansiomerkin muodostaa halkaisijaltaan 22 mm suuruinen hammaspyörä, joka on alapuolelta puoleksi laakerisepeleeseen ympäröimä. Keskellä hammaspyörää on Polin tornin kuva. Kultauiseen ansiomerkkiin kuuluu 35 mm levyinen tekniikanpunainen nauha.

29§ Kultaisen ansiomerkin voi hallitus myöntää ylioppilaskunnan jäsenelle hänen toimintansa perusteella ylioppilaskunnassa, osakunnissa, killoissa tai vapaissa yhdistyksissä.

30§ Virkailija-ansiomerkin muodostaa halkaisijaltaan 22 mm suuruinen hammaspyörä, joka on alapuolelta puoleksi laakerisepeleeseen ympäröimä. Virkailija-ansiomerkki on hopeinen ja siihen kuuluu 35 mm levyinen tekniikanpunainen nauha.

31§ Virkailija-ansiomerkin voi hallitus myöntää ylioppilaskuntaan kuulumattomille, jotka ovat toiminnallaan erikoisesti tukeneet sen pyrkimyksiä.

VIII Luku. Kunniamerkit

33§ Kunniamerkki on ylioppilaskunnan merkin suurenus, läpimitaltaan 30 mm, jota kannetaan 45 mm leveässä tekniikanpunaisessa nauhassa.

34§ Edustajisto myöntää kunniajäsenilleen kunniamerkin. Lisäksi edustajisto voi myöntää sen luottamustoimessa olleelle tai muuten ylioppilaskunnan toimissa ansioituneelle henkilölle.

35§ Kunniamerkkien jako toimitetaan, mikäli mahdollista, ylioppilaskunnan vuosijuhlissa.

36§ Muutoksia näihin sääntöihin voidaan tehdä edustajiston kokouksessa ehdottomalla enemmistöllä.

Kirjallisuutta

Bagheera: Seurustelun taito, 1925, Otava

Bagheera: Luomakunnan herra, 1927, Otava

Huomioitsija: Seuratavat, 1947, WSOY

Metso, Tiina: Tapailtaan - Akateemisia juhlia ja tapoja, 1998, Yliopistopaino

Metso, Tiina. Juhlan järjestäjän opas, 1999, Helsingin yliopiston ylioppilaskunta

TEKNILLISEN KORKEAKOULUN YLIOPPILASKUNTA

2001